Ч. 217 (15.028). Львів, субота 1. жовтня 193'. Opłata pocztowa uiszczona z góry. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10 II. ПОВ.
Телефон Редакції 245-44
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060
„ Банку Чеських Легіов Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

У Мінхені вирішили

Німеччина дістала Судети, Польща і Мадярщина мусять порозумітися з Чехословаччиною.

Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє: Розмови між головами урядів Німеччини, Італії, Франції та Англії покінчилися пізно вечором підписанням ось якої умови:

ПОРОЗУМІННЯ МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ, АНГЛІЄЮ, ФРАНЦІЄЮ ТА ІТАЛІЄЮ, ЗАКЛЮЧЕНЕ В МІНХЕНІ 29. ВЕРЕСНЯ 1938.

З огляду на те, що вже дійшло до засадничого порозуміння у справі віддачі Німеччині Судетів, Німеччина, Англія, Франція та Італія узгіднили між собою умовини і спосіб передачі того простору та постанови звязані з тим. При цій нагоді вони заявляють, що на основі цього порозуміння кожний сигнатар зокрема відповідає за кроки, які він поробить при виконанні договору.

1) Евакуація Судетів почнеться 1. жовтня.

2) Англія, Франція та Італія заявляють, що чехи покинуть ту територію до 10. жовтня; праський уряд відповідає за те, що при евакуації нічого не знищать.

3) Комісія, зложена з представників Німеччини, Англії, Франції, Італії та Чехословаччини устійнить спосіб евакуації.

4) Німці обсадять по черзі від 1. до 7. жовтня простори зазначені на мапі як I. II. III і IV округа. Міжнародня комісія означить решту території з німецькою більшістю— німці обсадять їх до 10. п.м.

5) Міжнародня комісія означить території, на яких має відбутися плебісцит та устійнить день плебісциту (найдальше до кінця листопада) і спосіб плебісциту (подібний як у Саршині). До того часу плебісцитовий терен обсадять міжнародні частини.

6) Міжнародня комісія означить подрібно кордони. Вона вкаже сигнатарам незначні відхилення від етногофічного розмежування смуг, що їх Німеччина має дістати без плебісциту.

7) До 6-ох місяців населення має право опції, себто переселитися на відступлену територію або покинути її. Чесько-німецька комісія устійнить подробиці опції, ухвалить полекші при виміні населення та вияснить питання, що зродяться на цім підложжі.

8) До 8-ох днів праський уряд звільнить судетських німців з поліції та армії та випустить на волю судетських вязнів.

ДОДАТКОВА ЗАЯВА.

Всі питання звязані з передачею території, входять у компетенцію міжнародньої комісії.

СКЛАД КОМІСІЇ.

Передбачена в цьому порозумінні комісія буде складатися з держ. секретаря закорд. справ Німеччини, амбасадорів Італії та Франції в Берліні і з представника праського уряду.

СПРАВА ПОЛЬСЬКИХ І МАДЯРСЬКИХ ДОМАГАНЬ.

ГОЛОВИ 4-ОХ УРЯДІВ ЗАЯВЛЯЮТЬ, ЩО ЯК ДО 3-ОХ МІСЯЦІВ ЗАІНТЕРЕСОВАНІ УРЯДИ НЕ ПОЛАГОДЯТЬ МІЖ СОБОЮ СПРАВИ ПОЛЬСЬКОЇ ТА МАДЯРСЬКОЇ МЕНШИНИ, НЕЮ ЗАЙМЕТЬСЯ ЧЕРГОВА КОНФЕРЕНЦІЯ 4-ОХ ПРЕМІЄРІВ.

АНГЛІЯ І ФРАНЦІЯ ЗАГАРАНТУВАЛИ КОРДОНИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.— НІМЕЧЧИНА Й ІТАЛІЯ ЧЕКАЮТЬ НА ПОРОЗУМІННЯ ПРАГИ З ВАРШАВОЮ І БУДАПЕШТОМ.

Англія і Франція підписали це порозуміння на тій основі, що вони підтримують оферту з 6. параграфу англьо-французьких пропозицій з 19. п. м. у справі міжнародніх ґарантій чехословацьких кордонів перед неспровокованим нападом.

З ХВИЛИНОЮ, КОЛИ УРЕГУЛЮЮТЬ СПРАВУ ПОЛЬСЬКОЇ ТА МАДЯРСЬКОЇ МЕНШИНИ, НІМЕЧЧИНА Й ІТАЛІЯ ТАКОЖ ДАДУТЬ ҐАРАНТІЮ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

50.000 КОЛИШНІХ БРИТІЙСЬКИХ ВОЯКІВ ОБСАДИТЬ СУДЕТИ.

У Льондоні говорять, що Судети обсадить „Британський Легіон" себто союз колишніх комбатантів, який вишле туди 50.000 людей. Вони не будуть мати зброї ні мундурів, лиш відзнаки на цивільних одягах.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ПОГОДИЛАСЯ ВІДСТУПИТИ НІМЕЧЧИНІ ЗЕМЛІ, ДЕ Є ПОНАД 50°/₀ НІМЦІВ.

Райтер довідується з праських офіційних кол, що праський уряд, відповідаючи на британську ноту, офіційно погодився перед мінхенською конференцією відступити Німеччині землі, де живе понад 50°/₀ німців. Він домагається лише, щоб нові кордони дали змогу Чехословаччині жити і боронитися.

СУДЕТИ Й ЕСПАНІЯ.

З новіших вісток, які напливають з Льондо[illegible]иходило би, що чехи будуть мусіти покинути Судети вже до 7. жовтня з ось якої причини: Англія і Франція погодились на ту дату за те, що Італія та Німеччина обіцяли відкликати своїх добровольців з Еспанії.

——o——

Народини нової Середущої Европи.

Львів, 30. вересня 1938.

В одноденних, можна сказати, кількагодинних нарадах мінхенської конференції зліквідовано німецько-чеський конфлікт по думці домагань Гітлера. Дня 1. жовтня вмашерують німецькі збройні сили до країни Судетів, обсаджуючи так званий Еґерлянд з містами Аш, Еґер, Карльсбад і Марієнбад, а до 30. жовтня німці обіймуть у своє безапеляційне посідання ті дальші частини Судетів, які на мінхенській конференції Комітету Чотирьох признано без плебісциту німецькій державі. Ті ще дальші области Судетів з німецьким населенням, в яких під контролею міжнародньої комісії має відбутися плебісцит, займе до дня оголошення висліду плебісциту міжнародній корпус, зорганізований з анґлійських, французьких та італійських військ. Чехословаччина має передати судетську область німцям, чи пак міжнародній комісії без знищення якихнебудь обєктів і мусить до чотирьох тижнів від мінхенського вирішення судетської справи звільнити зі служби всіх змобілізованих вояків та поліцаїв німецької національности й випустити в тім самім речинці німецьких політичних вязнів на волю.

Нема що багато казати: третя Німеччина досягла без одного вистрілу здійснення усіх своїх вимог. Гітлер знову виходить на сто відсотків переможно з положення, яке ввесь світ уважав причиною та початком великої катастрофи. Чехи можуть просити, благати й погрожувати навіть затопленням частини судетської области — вони після мінхенської конференції чотирьох найбільших потуг Европи нічого не можуть змінити у свою користь. Розуміючи це добре, чехословацький уряд почав евакуацію Праги, вибравши на столицю зменшеної Чехословаччини містечко Святий Мартін у Словаччині. Одночасно чехи почали вже опорожнювати також признану Німеччині судетську область. Можна зрозуміти й вирозуміти, з якими почуваннями, з яким гірким болем чехословацький уряд прощається зі своєю „золотою Прагою", з довголітнім чеським національним, культурним та господарським центром, з прекрасним, гордо над містом пануючим Градчіном, що опинився тепер усього на 60 кільометрів віддалі від німецького кордону! Із славянофільського становища ампутування Чехословаччини в користь Німеччини означає радикальне ступлення славянського клина, що своїм вістрям сягав в етнічний орґанізм ґерманізму — історичний процес куди важніший, уже відібравши Польщею частини Горішнього

Шлеська та Помор'я після великої війни від Німеччини.

Мюнхенська конференція, крім полагодження судетської справи, видала також заяву у справі територіяльно-ревіндикаційного польсько-чеського та мадярсько-чеського конфлікту. Вона не пробувала ще ліквідувати ці конфлікти, але висказала побажання, щоб заінтересовані держави в безпосередніх переговорах старалися найти якесь задовільне порозуміння та розвязку справи. Одначе колиб показалося, що за три місяці ці держави не спромоглися на згоду та управильнення взаємних відносин, Комітет Чотирьох заповів нову конференцію, предметом нарад якої буде саме польський та мадярський ревіндикаційний конфлікт. Гітлер, осягнувши на мюнхенській конференції своє, не трактував справи польських та мадярських вимог як справи пекучої та не ставив її ультиматично.

З уваги на те, що чехословацький уряд, згідно з польським урядовим повідомленням, не спішиться задовольнити домагань Польщі дотично заользанського Шлеська, можна сумніватися, чи Польща буде бездільно три місяці чекати на нову конференцію европейських потентатів. Вибухи бомб і стрілянина довкола чеських поліційних та урядових станиць на тешинськім Шлеську і створення вісімдесятьтисячного корпусу польських добровольців указують радше на постанову польського уряду та громадянства в потребі самостійно вирішити свої претенсії. Рушається на своїх кордонах також Мадярщина, невдоволена висідами мюнхенської конференції і до деякої міри розчарована у своїх надіях, що їх вона покладала на тотальні держави. Одначе Мадярщина найбільше збентежена становищем словаків, що в цьому критичному для Чехословаччини моменті станули рішуче по боці чехів, бо маючи до вибору між Прагою та Будапештом, вибрали таки Прагу, не забувши на свою гірку долю в часах приналежности до Мадярщини. Одинокую ще надію Мадярщина покладає на допомогу Польщі, зиркаючи ласо на наше Закарпаття.

Уже й ширші політичні кола Европи зачинають розуміти, що після ліквідації німецько-чеського територіяльного конфлікту найбільше небезпек криють у собі мадярські ревіндикаційні домагання. Чи українське населення Закарпаття має якийсь інтерес у тім, щоб проміняти Чехословаччину на Мадярщину? Чи Чехословаччина без бою віддалаб Закарпаття, країну, що лучить її з Румунією, одинокою сусідньою державою, що не має ніяких претенсій до Чехословаччини? Чи Румунія, що має досить мадярів у себе, погодиласяб без ніякого спротиву на побільшення Мадярщини Закарпаттям? Чи в часах здійснювання права на самовизначення народів, яке у випадку Судетів малощо не покінчилось европейською війною, для Закарпаття малиб значіння тільки історичні претенсії Мадярщини? Ось питання, на які не беремось відповідати, бо на них дадуть вияснення може вже найближчі дні. Нема ніякого сумніву в тому, що справа Закарпаття стає тепер одною з найважніших політично-територіяльних проблем середущої Европи.

Серед великого світового гамору на наших очах змінюється карта середущої Европи. В тім звязку мусить рости у світі зацікавлення справою українського Закарпаття. Ніякі штучні агітації, ніяке жонглерство назвою українського народу, що є його внутрішньою справою, ніякі історичні чи територіяльно-стратегічні претенсії не встоються перед фактом, що Закарпаття є від віків етнографічно українською землею. І ми віримо в те, що також та частина нашого народу Закарпаття, яка орієнтується на російщину, в цім історичнім моменті, йдучи за голосом крови та національним інстинктом, дружньо і згідно з національними інтересами захищатиме право Закарпаття на власне національне самовизначення, подібно, як це зробили в критичній хвилині словаки.

„ЙДЕМО НА БЕРЛІН".

(Від власного кореспондента.)

Париж, 26. вересня 1938.

Хоч у моменті, коли цей лист дійде до Редакції, ситуація може виглядати зовсім інакше, гадаю, що все-ж читачам „Діла" може бути цікаво довідатися про настрої париського населення напередодні сподіваної війни.

ВОЄННИЙ НАСТРІЙ.

Воєнний настрій змагається у Франції. Міліони резервістів ідуть зі спокоєм до касарень. Східні двірці замкнені для цивільного населення. Військові відділи оплескує публика. Падуть щораз оклики: „Нехай живе армія!", „Йдемо на Берлін!"

„ГІТЛЕР ХОЧЕ ВІЙНИ".

Проголосили нині рано домагання Німеччини до Чехословаччини. Французька публична опінія відкидає з обуренням текст німецької ноти. „Гітлер під гаслом самовизначення народів бажає поневолити чеську націю". „Німеччина скинула маску". „Німецький чобіт хоче панувати над світом".

В цих кількох рядках ми подали зміст думок париської прилюдної опінії.

ГРА ЧЕМБЕРЛЕНА І ДАЛЯДІЄ.

Премієр найбільшої імперії світу Чемберлен їздив двічі до Гітлера в імені Великої Британії та Франції. Кажуть, що це Даладіє був ініціятором тієї подорожі. Представник Великої Британії та Франції дав Гітлерові повну сатисфакцію для його особистого престіжу. Крім цього Франція та Англія приневолили Чехословаччину відступити корінно німецьку територію. Але Гітлерові цього мало — кажуть тут. Німецький уряд пре до війни. „Ми, французи та англійці, зробили все можливе, щоб зберегти світ від жахливої різні". „Чи Німеччина знову візьме на себе клеймо виновника війни?"

КАРДИНАЛ ВЕРДІЄ БЛАГОСЛОВИТЬ ВІЙСЬКО.

В тому змислі промовляв перед хвилиною через радіо кардинал Вердіє, благословляючи французьке військо та французьке населення.

„Франція доказала чином, що вона любить мир. Тепер, як буде треба, вона виказе свою силу та відвагу своїх синів."

Ю. Студинський

Спеціяльна совітська „бриґада масового терору" ліквідує бунт на Закарпатті?

Варшава, 28. вересня.

До Варшави наспіла така телеграма з Берліна, що її нібито передав Ужгород тайною радієвою дорогою:

„Спеціяльним літаком прибула до Ужгороду численна група московських старшин та кількох большевицьких агітаторів, переважно жидівської національности, абсольвентів київської „академії комуністичної агітації".

Це широко відома „бригада масового терору", яка прибула спеціяльно, щоб вести розкладову комуністичну роботу серед українського населення Закарпатської України.

Московські висланці негайно після приїзду увійшли у звязки з чеським військовим командуванням, адміністрацією та проводом комуністичної партії. Між членами „бригади" є відомі „специ" від кровавої ліквідації селянських повстанчих рухів на Україні.

Свою пацифікаційну роботу поведе „летюча бригада" (куди вона перелетіла з Києва до Ужгороду, телеграма не каже — Гром.) за інструкціями самого шефа ГПУ Єжова та прокуратора Вишинського, що перебувають у Києві, здушуючи кроваво бунт українських частин київського ґарнізону." Гром.

*

„Українські Вісти" подають:

Неназваний по імені німецький студент, який утік з Тячева на Закарпатті до Галичини, переказує чутку, що в Ужгороді ніби арештували провідника закарпатських українців о. Августина Волошина та кількох членів Української Центральної Ради. Українці — оповідає цей студент — укриваються в лісах та ведуть партизанщину з чеською жандармерією.

Праська радіостанція подала вчора офіційну поголоску, що у Відні організується ніби якийсь „українсько-румунський легіон", що має вже небавком виступити збройно поруч словацького леґіону, що теж там організується, проти ЧСР.

Усі такі вістки та чутки треба брати з великою резервою, бо нині такий час і вістки на Закарпатти виходять з таких сторін, що не знати, де в цих вістках кінчиться правда та де зачинається провокація.

Мін. Понятовський на зїзді Волинського Союзу Сільської Молоді.

Варшава, 29. вересня.

Як „Діло" заповідало, в мин. неділю 25. вересня відбувся в Луцьку загальний зїзд Волинського Союзу Сільської Молоді, на який крім делегатів тої мішаної українсько-польської організації прибули також запрошені делегати „Віці" та „Сев"-у. Сензацією став несподіваний приїзд міністра рільництва Понятовського.

У зїзді взяло загалом участь понад [illegible] осіб, українців та поляків. Делегати у своїх [illegible] тетичних промовах дуже радикально виступали проти недавніх нападів ендеції та її прихильників із закидами комунізації, сепаратизму і т. п. у Союзі.

Хід зїзду мав виразні політичні [illegible] промовці домагалися м. і. привернення [illegible] ки воєводи Юзевського. В програму зїзду [illegible] дили також спільні українсько-польські [illegible] вацько-сценічні пописи.

Головою Союзу вибрано — як [illegible] дали — п. Казимира Банаха, [illegible] ського університету в Ружині.

Довідуємося м. і., що [illegible] міністр Понятовський перевів багато розмов [illegible] зібраною молоддю, цікавлячись [illegible] села.

Представники „Віці", „Севу" та [illegible] Всі — Молодого Села", отже пресових [illegible] що зїзали й так під спільною егідою [illegible] чили між собою пресове порозуміння. Гр.

Становище УНДО до виборів.

(КОМУНІКАТ.)

Дня 29. вересня ц. р. відбулося засідання Центрального Комітету УНДО, на котрім вирішено взяти участь у виборах до сойму і сенату. Після того вибрана Екзекутивою партії мандатова комісія предложила Центральному Комітетові на поодинокі округи кандидатів до сойму і сенату, що їх — після короткої дискусії і деяких змін — Центральний Комітет затвердив.

*

До вищенаведеного комунікату Генерального Секретаріяту УНДО можемо додати деякі ширші інформації. Першим референтом був **д-р Михайло Волошин,** який склав звіт з авдієнції у премієра Складковського, про яку був уже комунікат ПАТ-а. У справі виборів премієр станув на становищі статус кво з 1935 року з Сеніччиною. Ген. секретар партії **д-р Ф. Свєнтель** склав звіт про переговори з іншими українськими політичними партіями у справі міжпартійної консолідації: переговори не довели до успіху, при чому головною причиною невдачі була розбіжність становища щодо участи у виборах.

Над цими двома звітами розвинулась широка дискусія, в якій взяло участь 16 промовців. Під голосування прийшли два внески. Екзекутива партії зголосила внесок: **„Українське Національно-Демократичне Обєднання бере участь у виборах до сойму і сенату, стоючи далі на засадах, висловлених у декляраціі УНДО з дня 7-го травня 1935".** Другий внесок зголосив д-р Дмитро Левицький: **„Центральний Комітет УНДО не зголошує своїх кандидатур у парляментарних виборах осінню 1938 року".** У голосуванні **40 голосів висловилось за першим внеском, 8 за другим, 2 стримались.** Устійнені кандидатури передано до відома урядові.

На тому самому засіданні кооптовано до Центрального Комітету д-ра М. Хробака з Перемишля та ред. Івана Кедрина, делегуючи одночасно цього останнього до Екзекутиви партії.

З раю на Пацифіку.

ВРАЖІННЯ З АВСТРАЛІЇ

Сидней, 1. серпня 1938.

Перші спостереження з мого побуту в Австралії це три негативи. Перше не побачите тут війська, бо Австралія його не має, друге не побачите тут ніде огорожі в публичних городах і парках, а врешті не знайдете написів „заборонено" або „строго заборонено", як це часто стрічається в публичних місцях в Европі. Бо як тут не хочуть, щоб люди щось робили — то кажуть „Ви не повинні цього робити". Тут навіть в урядах, яких в Австралії дуже мало, шеф до своїх підчинених не звертається з словами „приказ" чи „розпорядок" а вживає слова „пропозиція", наприклад: „пропоную Вам це зробити або виконати".

Далі в Австралії помітний надзвичайний добробут і грандіозність, високий рівень життя в порівнанні з іншими краями з таким мало численним населенням. Це мене в першій хвилині здивувало і досі не можу вийти з дива — 6 міліонів і 885 тисяч людности Австралії має 530 тисяч приватних автомобілів (ціла Польща має 25 тисяч), кільканацять щоденників, кожний по 200—300 тисяч передплатників, крім цього багато знаменито ілюстрованих тижневиків і люксусово видаваних місячників. Головний жіночий орган „Австралійський жіночий тижневик" має 393 тисяч передплатників.

Розуміється анальфабетів в Австралії буквально нема, а імігрантів, які не знали б читати і писати взагалі тут не впускають. Таку кількість і таких величавих крамниць, як у Сиднею і Мельборні, навіть по менших містах, як у Перт, столиці Західньої Австралії, або в Брізбен, столиці Квінслєнду — не знаю, чи можна знайти в яких інших краях навіть з населенням 60—80 міліонів.

А ці знамениті асфальтовані дороги по містах і в глибині краю, що часто перебігають сотні кільометрів майже незалюдненими ще просторами, як це я бачив в Західній Австралії, де фарми та оселі віддалені від себе нераз по кільканацять миль. І все це для горстки населення! Але австралійці мають звичай наперед будувати солідні і тривкі дороги, а щойно тоді заселювати край кольоністами. Не тільки такі дороги побудували австралійці, — крім цього має Австралія 40 тисяч кільометрів шляхів залізничих, великі копальні золота, заліза, вугілля, олова, срібла цини і т. д. Все мають — крім одної нафти, якої при дуже дбайливих розшуках не могли в Австралії відкрити, хоч уряд визначив 25 тисяч фунтів нагороди для того, хто перший відкриє нафту в Австралії.

Надзвичайний свій добробут завдячують австралійці головно рільництву, а в першій мірі продукції найліпшої на цілому світі вовни, а ціла Австралія має приблизно 110 міліонів овець. Одначе загальна світова економічна криза в роках 1929—1932 — і великий спадок цін на всякі рільничі продукти спонукали австралійців, що в останніх 5 літах кинулися вони з питомою їм енергією, розмахом до розбудови великого фабричного промислу, головно в Сидней і Мельборн, так, що вже сьогодні по австралійських фабриках працює понад пів міліона робітників і в найближчій будуччині Австралія не тільки, що буде під цим оглядом самовистарчальна, — але буде у спромозі всілякі свої фабричні вироби експортувати до ріжних країв Азії та Океанії.

Культура Австралії типово урбаністична, бо 65% всієї людности мешкає по містах, з цього 75% по великих містах. Тому не диво,

МАРІЯ СОКІЛ.

В нюйорському вітаї.

ПРОХІД ПО ПЯТІЙ ЕВНЮ І ПО ДАХАХ ХМАРОДЕРІВ.

Є в Ню Йорку чотири вулиці, які для цілого культурного світа тісно звязані з поняттям Ню Йорку як метрополії земного гльобу. Це Волстріт, вулиця банків і бірж, центр грошевого обороту світа, Бродвей і 42-а вулиця — осередок театрів, кін, ресторанів і нічних клюбів, врешті Фіфт Евню — Пята Вулиця, — яка репрезентує елеґанцію, моду, ексклюзивність і богатство одиниць.

У всій своїй кільканацятимилевій довжині вона проста, мов стріла, без одного закруту чи вигину. Пройти її пішки від початку себто від Вашингтонського Скверу до кінця, до ріки Гарлем при 143-ій вулиці, на це требаб дня, доби чи більше. Її можна пізнавати тільки частинами, як і всі інші, таксамо несамовито довгі „вулиці", попадаючи випадково, або навмисне вибравшися на оглядини того чи іншого її куска.

Простір між вулицями 60-ою і 99-ою загально відомий як дільниця міліонерів. Ще не так давно всі із нюйорських багатіїв мали тут свої резиденції. Тепер залишилось цих резиденцій доволі небагато; на їх місці станули розкішні „апартамент-гавзи", де помешкання коштує кільканацять або й кількадесять тисяч долярів річно. Ці міліонерські резиденції, як сталевого короля" Карнегія — майже все порожні, із спущеними віконницями, зовсім мертві. Хтоб там сидів у Ню Йорку більше як 4-6 тижнів у році у „сезоні" взимі, коли має за чим на Фльориді і в Каліфорнії, в Парижі

Мультіміліонер Карнеґі віддав велику частину свого майна на добродійні цілі, шпиталі, університети, тощо. Його сусіда із Пятої Евню, Фрік, який усе життя збирав у цьому своєму домі найкращі, безцінної вартости твори мистецтва, влаштував нарешті із цієї своєї резиденції музей, один з найцікавіших у Ню Йорку. Та можна сподіватись, що бездомним він не залишиться...

Вся ця частина положена напроти Централ Парку. Там, де він зачинається, при 59-ій вул., у низ — там і початок царства Жіночої Моди — усіх найелеґантніших, найкращих, ну й найдорожчих крамниць у Ню Йорку з жіночими одягами і галянтерією. Тут і славний „Бонвіт енд Телер" і „Сакс" і стільки інших фірм, які поруч капелюшника „Дабса" є для Америки синонімами стилю, „шику", елеґанції і солідности банкового конта.

Минаємо катедру св. Патрика, яку вважають найкращою церквою в Америці — може тому, що вона збудована на зразок кольонського собору — і стаємо перед комплексом будівель відомих під назвою „Рокефелер Центр".

Колиб хтось запитав мене, що мені найбільше подобалося в Ню Йорку назверх з його будівель, я без надуми відповілаб: Центр Рокфелера. Є хмародери, які імпонують своєю архітектурою, пригнічують могутністю, дивують сміливістю, а цей крім цього всього ще захоплює своєю красою.

Як я вже згадала, це цілий комплекс будівель найбільший у світі, який є власністю одної людини — Рокфелера, чи тепер, після його смерти, його наслідника. Із 14-ти монументальних будівель, які мають творити цілість цього „центру", готових уже дванадцять.

Із них від сторони Пятої Евню „Будинок Британської Імперії", „Французький Дім", та „Італійська Палата", перед якою велитень із бронзи, з рисами Мусолінія, тримає на своїх плечах земний гльоб. Поміж двома першими довгий, мов канал широкий простір із квітниками, далі, під водограями з прегарними різьбами, у заглиблені штудерно зложені кльомби (взимі на цьому місці совгаика) а на тлі цього всього, у глибині, маєстатично вистрілює вгору чудової конструкції 70-поверхова фронтова фасада головної будівлі: Радіо Сіті Америки, або у скороченні, відоме у всьому Новому Світі, РСА. В цьому хмародері (якого внутрішні стіни при вході покривають фантастичні картини мексиканця Рібери) міститься найбільше американське радіо, Нешенел Бродкастінг Компані; на 11-ім чи 12-ім поверсі є „сади ріжних народів" — японські, еспанські, англійські, голляндські і т. д. — із скелями і гаями, все „як має бути", на 65-ім поверсі дуже модний, елеґантний ресторан і бар „Веселка", так названий від кольорових органів, приміщених у білій бані над рестораном; врешті на самій горі тераса з чудовим видом на Ню Йорк. Особливо гарно виглядає звідтіля на північ зелень Центрального Парку, поперерізувана білими стяжками асфальтових автомобілевих доріг та на західній стороні ріка Гадсон із корабельними пристанями.

Знаючи вже, де більш-менше находиться пристань того чи іншого корабельного товариства, пробуємо найти її з тої 70-поверхової висоти. Але ніяк не можемо нічого вгадати; всі здогади перевертає якийсь малий корабаик там, де згідно з нашими обчисленнями повиннаб находитися франц. пристань. Врешті наші сумніви розвіває інформаційна таблиця, де щойно виписують назви присутних у порті кораблів. Показується, що цей малий корабаик, як він нам звідсіля видається, це добре нам знайомий „Норманді", найбільший корабель світа, правдивий велитень! Ми-ж на 70-му поверсі!

Йдучи дальше вниз по Пятій Евню, минуємо 42-гу вулицю і величаву нюйорську „Публичну Бібліотеку", дві новенькі, чепурні крам-

що на несповна 7 міліонів людности має Австралія аж два міліонові міста — Сидней і Мельборн, з монументальними будівлями, музеями, палатами мистецтва, бібліотеками і т. д., і 6 університетів, з яких два у Мельборн і Сидней мають по 3 тисячі слухачів. Навіть така маленька Тасманія, з 225 тисячами людности має свій власний університет в Гобарт. Кожний хто сюди приїздить з Европи чи Америки подивляє надзвичайні осяги австралійців, тимбільше, що все це зроблено в такому короткому часі, бо 150 літ тому як адмірал Артур Філіп приїхав з Англії з першими поселенцями до Австралії до затоки, над котрою зараз знаходиться Сидней, гарне і велике місто, де вже сьогодні має майже 1¼ міліона мешканців і має всякі дані стати колись другим Ню-Йорком на південній півкулі.

Була це властиво ціла експедиція, що складалася з 11 вітрильних кораблів, що привезли крім невеликої залоги 1.000 засланців всякого роду рільниче приладдя, насіння і домашні тварини, як коні, корови, вівці, кури, навіть крілики, що потім міліонами розмножилися в Австралії і стали її найбільшою пошестю. Тут Філіп заложив першу карну кольонію — і такий початок мала кольонізація Австралії европейцями.

Цього року власне святкувало місто Сидней дуже урочисто 150 ліття свого існування і кольонізації европейцями. З цього приводу відбувалися тут ріжного роду імпрези і вистави, на які зїхалося майже 400 тисяч людей з цілої Австралії, Нової Зеляндії, навіть туристи з Великої Британії і Америки.

Щасливий край Австралія, бо не має проблеми народностей ні рас — один континент, один нарід, одна мова (англійська з дещо відмінним австралійським акцентом), а 99% всієї людности Австралії британського походження. Гасло австралійців „Австрія для білих" і ні японців, ні китайців чи інших яких колірових рас тут не впускають. Також нема тут ніякої ріжниці клас. Нема тут панів, докторів, панів меценатів, панів президентів, не згадуючи про панів полковників і генералів, бо ці титули знають австралійці тільки з газет. Всі вони собі звичайні „містер". Чи це робітник портовий, чи шофер, чи доктор лікар, або адвокат чи генеральний директор великої торговельної або промислової фірми — всі вони тільки пан Сміт, пан Джонс, чи інший який пан Бравн. Ріжниця хіба в тім, що один заробляє менше, другий більше, один їздить звичайним автом, другий люксусовим автом. Кожного хто при-

---

вищі „конкуренційних" фірм цього самого типу, Вулворта й Креса — відомі „5-центові" підприємства — які лежать напроти себе, по обох боках вулиці, кинувши оком на низку великих „універсальних магазинів", стаємо на розі 34-ої вулиці перед найбільшим велитнем Ню Йорку, „Емпайр Стейт Білдінг".

„Провідник по Ню Йорку", який любується в усяких цифрах, що можуть приголомшити відвідувача „з провінції", каже з неабиякою гордістю, що „...при будові „Емпайр Стейт Білдінг" ужили 10 міліонів цегол; в ньому є більше, як 17 міліонів стіп телефонного, телеграфного й каблевого дроту і місця на 80 тисяч людей; його будова коштувала 40 міліонів долярів..." і т. д. в цьому тоні.

Може дещо і перебільшене, але найправдивішою дійсністю є те, що із своїми 102 поверхами, „Емпайр Стейт Білдінг" є найвищою будівлею у світі. Щоб дістатися на сам вершок, звідкіля в погідний день видно 80 і більше миль довкола, треба перемогти почуття „страху" перед такою високою гірською подорожжю, трічі змінити ліфт і заплатити одного доляра.

Як читаємо, від коли стоїть „Емпайр Стейт Білдінг", себто від 1930-го року по нинішний день, „на горі було вже майже чотири міліони відвідувачів". Помноживши це по одному долярові — це у висліді дає непоганий заробіток...

Коли дивитися з вулиці, знизу, ледви можна побачити вершок будівлі, який усю ніч освітлений горить, мов свічка, якої форму він і має. Треба, як жартують у Ню Йорку, покластися на вулиці горілиць і тоді дивитись на нього угору!

Цих 102 поверхів бетону, сталі, скла й мармуру (у середині) є найкращим доказом сміливости людського духа в ділянці архітектури та її можливостей. Ще за часів Світової Війни 60 поверховий „Вулворт Білдінг" був найвищим домом у світі. Хто зна, чи за 20 років не будуть у Ню Йорку глядіти на „Емпайр Стейт Білдінг" з поблажливою усмішкою...

Їде до Австралії вражає передовсім надзвичайна політична свобода, про яку в Европі в теперішніх часах не знаю, чи можна навіть мріяти. Кожний може тут робити, що йому до вподоби, наскільки це не колідує з карним кодексом — може говорити, писати, критикувати уряд чи міністрів. Ніхто тут не відчуває майже ніякої влади, а коли є які уряди то позбавлені вони всякої риси бюрократизму. Не знайдете тут таких суворих і зажурених лиць, як в Европі. Тут всі усміхнені, жартівливі, задоволені, живуть безжурно з дня на день і почуваються щасливі. Певно у великій мірі причиняється до вдачі австралійців цей пречудовий соняшний клімат Австралії, де щонайменше 10 місяців в році світить щоденно сонце і майже щодня можна купатися в морі. Досі я не мав нагоди стрінути песиміста в Австралії — всі тут великі оптимісти, а випадки самогубства тут дуже рідкі. Неодно цікаве можна написати про Австралію, але на це треба цілої книжки. Варт от згадати про одну своєрідність Австралії, так званих „перелетних лікарів". В центральній і північній Австралії, де на величезних просторах краю живе ще кількадесять тисяч туземців — австралійських муринів — і де живе також всього кілька тисяч білих людей, переважно шукачів золота та інших цінних металів і де нема майже ніяких доріг ні залізниць — австралійський уряд утримує власним коштом лікарів і для кожного з них призначив один літак з летуном, коли хто захорує на тих величезних так слабо залюднених просторах, де оселі віддалені від себе часто на кількасот кільометрів, найближчий покликаний лікар сідає на літак і їде до хворого з першою поміччю, а в разі поважного випадку забирає хворого до найближчого шпиталю. Для обслуги лікарських станиць побудовано 20 малих радіових стацій, так, щоб кожний мешканець на цих просторах міг легко порозумітися з найближчим лікарем. Неодно людське життя так урятували, а життя людини в Австралії має ще якусь вартість, коли в Европі воно давно втратило всяке значіння.

Влучно назвали деякі подорожники Австралію „раєм на Пацифіку" а Сидней входовою брамою до цього раю. На жаль, не для всіх вона отворена, бо дістатися з Европи до Австралії на постійне нелегка справа.

Степан Барчинський.

Ще одно протиукраїнське підприємство.

Звідки й куди біжать протиукраїнські каблі прес. агенції „Кабель". — Інтереси п. Добошинського. — „Шлягери" „Курієра Столечного".

Варшава, 27. вересня 1938.

Це повчальна, характеристична і типова для сучасної стадії українсько-польських відносин історія. І тому варто приглянутись докладніше їй самій та спробувати поглянути за її куліси. Вживемо до цього відворотної хронольогії фактів.

24. м. м. при нагоді нечуваної атаки на особу Митрополита Шептицького орган люблинського Координаційного Комітету україножерний „Глос Любельскі", а за ним львівський „Дзєннік Польскі" (і навіть незорієнтовані українські часописи) подали під шумними наголовками таку „радісну" інформацію:

„Duchowni prawosławni w Tarnogrodzie, Kulni, Potoku i Babiczach, postanowili odprawiać i głosić kazania do miejscowej ludności wyłącznie w języku polskim. Inowacja ta przyjęta została przez ludność z dużym zadowoleniem. Tak musi być wszędzie!"

І т. д.

Цю дуже на часі і дуже для декого бажану вістку, спрямовану проти православної духовної влади і проти „українізаторів Холмщини", розіслала у своєму пресовому сервісі варшавська інформаційна агенція **„Кабель"**.

Вже поверховний погляд на ту вістку, яку ми спеціяльно переповіли в польському оригіналі, вказує, що **джерел** її походження не слід шукати, як здавалосяб, у „власного кореспондента" чи інформатора. Навпаки — українська транскрипція назв місцевостей (Бабіче замість Бабіце) вказує на те, що панове з „Кабля" „передерли" „власну інформацію" таки з нашого „Діла" (жаль тільки, що українська преса цього відразу не зауважила), яке в несконфіскованому числі з 6. серпня ц. р під надголовком „На Холмщині" видрукувало таку замітку:

„ПЕРШИЙ РАЗ...

Ми вже інформували про повну польонізацію православного богослуження на Грубешівщині й Томашівщині. Тепер дістаємо ще такі інформації:

В понеділок 25-го м. м. повітовий староста в Білгораї Шаловський завізвав до себе останніх 4-ох православних етатових священиків повіту, (6-ох виселили) а саме о. дек. Матвійчука, о. прот. Якуту, о. прот. Павелка та о. Которовича і в приявї команданта поліції та референта безпеки Барча передав їм устно воєвідський наказ говорити проповіді і правити **„додаткове набоженьство з богогласніка"** (!) лише і виключно по польськи під загрозою, що на випадок спротиву негайно повідомлять воєводу Трамекура та на його приказ виселять неслухняних священиків за межі повіту.

Два дні передтим скликаним (по 2-ох з кожного села) українцям заявив той староста, що на випадок, коли їх священики говоритимуть проповіди в матірній мові — староство негайно зліквідує церкви. (!)

Таким робом у неділю 31-го липня в останніх церквах Білгорайщини, Тарногороді, Кульні, Потоці і Бабичах священики пробували виголошувати проповіди по польськи. На богослуженні були приявні представники адміністраційної влади."

Цю нашу загальникову інформацію передрукувала м. ін. львівська **„Нова Зоря"**, за якою подала її обєктивно під заголовком: „Польська мова в українських церквах" майже вся **німецька преса у Польщі**.

У світлі такого дійсного стану фактів робота редакції „Кабель" набирає спеціяльного посмаку.

Фальшуючи нашу вістку для своїх спекулятивних цілей, редакція згаданої агенції знала, що спровоковані нею священики не зможуть з ріжних причин прилюдно тій брехні заперечити.

Коли цій „дрібній" справі присвячуємо аж тільки уваги, то робимо це тому, щоб показати, як дехто з наших польських журналістів прислуговується справі наладнання польсько-українських відносин, тим більше що власне редакція „Кабля" старалася нераз рекламувати себе свїпом від **українських справ.**

Як є справді?

А власне так: редактор тої агенції п. Єжи **Добошинський** пробував уже ріжних метод притягати відборців та побільшувати атракційність свого сервісу. Спочатку давав ріжні політичні інформації, потім виразно кокетував політику б. волинського воєводи Юзефського, коли той пробував відігравати на терені Варшави невдалою „Кадрою Млодих". Тоді навіть у домівці „Кабля" на вул. Журавій містився варшавський відділ луцького **„Волиння"**, що більше: редакція тої агенції користувалась інформаціями членів проводу місцевої української студентської організації!

А тепер часи змінилися. На Волині не стало воєводи Юзефського, волинська патріотична молодь розбрилася, а „Кабель" дивним дивом попав у ласку **„Глосу Любельского"** (орган Коорд. Комітету) і виписує страхітливі україножерні теревені.

Метода збирання „інформацій" у тій агенції проста: 2 рази на тиждень купують „Діло" чи „Н. Час" у кіоску „Руху", або й беруть готовий (вимінний) сервіс „ВУ" та наперекір правді фантастично перекручують факти, дати і телеграми. А потім прес-сервіс „Кабля" їжиться „українською вивротовщиною" і тішиться прихильністю „патріотичних" редакцій. На „українських справах" багато людей заробляє нині добрі гроші...

*

В половині ц. м п. Добошинський прийшов до переконання, що видавати пресовий бюлетин — це ще замало, щоб мати якийсь вплив і сильніший голос у політиці. Рішився видавати власну газету, **„Курієр Столечни"**, що має добру перспективу розвитку, бо це **єдина вечірня** газета Варшави, та не занехав подбати за одну „спеціяльність": емоційний україножерний матеріял фантастичних „інформацій", від яких блідим нервовим читачам може тріснути жовч?

Продавці „Курієра Столечного" викликають соковитих проти-українських заголовків, як найкращу собу реклями. Таким робом вулиці Варшави увечорі думають від „українських" вигуків.

Хтось з польських журналістів „Кабля" Означе ми скаже нас, що це також реклама... що це такі — гра... емося радше до погляду, що це така Гром... часу.

Економічний огляд.

Господарство Чехословаччини напередодні вирішення її долі.

Поруч із вістками суто політично-мілітарного характеру передістається за кордони Чехословаччини також дещо про господарське положення цієї держави, що окружена з усіх сторін озброєними противниками і вижидає остаточного присуду дипльоматії, або гармат та скорострілів. Незвичайно рухлива під оглядом торговлі і промислу **ЧСР попала в господарський параліж.** Гамбург і Трієст та в останньому часі Гдиня, куди Чехословаччина спрямовувала свій багатий експорт і куди проходить її імпорт, стратили покищо свого цінного клієнта. Господарські взаємини чеського промислу зі світом перервані. Цей промисл працює тепер зменшеними через мобілізацію людськими засобами, працює на значно підвищені внаслідок воєнної загрози внутрішні потреби, для вдоволення внутрішнього попиту. Цей **попит росте** як лявіна, бо вартість гроша, що вже **впала на половину**, примушує втікати від нього.

Дивно робиться, коли читаємо вісти про **великий брак товарів** у ЧСР. І то не тільки сировини, як бензина і багато інших, що їх купувала вона у великих кількостях за кордоном, але й артикулів першої потреби, що їх Чехословаччина вивозила в світ. Іде про харчі, одяги, навіть про черевики... Баті. Менше стає воно дивне, коли для прикладу нагадаємо собі, що славна фабрика Баті у Зліні представляє важну базу военного промислу. І він прийшов тепер до голосу, відштовхуючи чоботярський промисл далеко в тінь.

А все ж — як важко уявити собі чехословацького громадянина, точніше громадянина з корінної Чехії, якого життєва стопа була у щасливих ,повоєнних часах висока, у моменті, коли він — як ось тепер — відчуває недостачу того, чого в нього було вбрід: харчів, одягів, взуття!..

Та це є саме практичний вислід воєнних сурм, наслідки до-, підчас- і після-воєнних обставин. Господарство паде жертвою не то війни, але вже підготови війни. Воно розхитане, заки ще відізвались перші гармати, або — якщо біжить сяк-так справно по рейках — то по зовсім інших рейках, ніж досі.

Вісти, які надходять із Чехословаччини, говорять: про обниження вартости гроша, вибирання вкладів із банків, втечу від гроша до реальних вартостей, зріст цін на 50, 100 і більше відсотків, розпорядки для поборювання лихви, впадок курсів усіх паперів тяжкого промислу, замкнення грошевої біржі, спинення праці в багатьох фабриках через відплив робітництва в ряди армії, тощо.

Та не тільки в Чехословаччині небезпека дуже близької війни зачинає підточувати господарство. Прояви цього є і в інших державах, хоч може не такі вони ще яскраві. Але чи довжезні хвости перед банками хоч би у Львові, себто горячкове вибирання ощадностевих вкладів не має своєї вимови?

Н—вич.

Будівельне щадництво — шлях до власного дому.

Одною з основних життєвих особистих мрій кожної без виїмку людини це бажання мати власний дім. І цілком слушно.

Але як дійти до власного дому? Це питання не один собі ставить.

Спробуймо на це відповісти.

Певний, простий і дешевий шлях до посідання власного дому провадить через **будівельне щадництво.** Постало воно в **Англії**. В р. 1781 постало там перше будівельне товариство під назвою Society for Building. Відтак поставало там будівельних щадниць щораз більше і по сто літах в році 1890 було їх там уже 2.422 з [illegible] членів.

В році 1914 було 1561 буд. щадниць з 635.551 членів; в році 1924 — **1117 буд. щадниць з 1,000.988** членів; в році 1928 — 1065 буд. щадниць з 1,486.615 членів.

Як бачимо, будівельні щадниці розвиваються в Англії дуже скоро. Кількість членів стало росте. Кількість будівельних щадниць маліє, бо щадниці менші лучаться (фузіонують).

З Англії перенеслася ідея будівельного щадництва до **Америки**, де в році 1831 заложили англійські емігранти у Філядельфії на передмісті Франкфорт (стейт Пенсильванія) першу будівельну щадницю. В Америці темпо розвою будівельних щадниць було ще скорше. І так було там: в р. 1893 — 5.598 б. щадниць з 1.349.437 членів, в р. 1914 — 6.614 б. щадниць з 3.103.935 членів; в р. 1924 — 11.844 б. щадниці з 5.554.352 членів; в р. 1928 — 12.666 б. щадниць з 11.995.905 членів.

Причини більшого розвою в Америці ніж в Англії шукати треба в американському буйному індивідуалізмі, який виявляється бажанням мешкати в одиноких домах, самостійно, вигідно і свобідно.

З більших країв згадаємо ще про **Німеччину**. Перші буд. щадниці постали там розмірно пізно, бо в р. [illegible] Вюстенрот і прибрала назву „**Ді Гемайншафт дер Фройнде**".

З кінцем 1930 р. було в Німеччині 179 будівельних щадниць.

А в нас? Відповідь цілком проста. Досі були лише теоретичні почини.

Щойно цього року ідея будівельного щадництва зреалізувалася і в нас. Від вересня п. р. Міщанський Союз Кредитовий у Львові (Руська 8), який переводить також інші банкові операції **приймає на основі окремого правильника будівельні ощадности й уділює будівельні позички.**

Треба зазначити, що ціллю будівельного щадництва є **дати людям можність здорово і вигідно мешкати у власних домах з городцями,** замість у камяницях казармах, де [illegible] тиснуться тито у задушному середмісті, чи [illegible] промислових дільницях.

„[illegible] Гаусвірт" — кажуть ро[illegible].

Міщанський Союз Кредитовий у своїй діяльності [illegible] у найширшому розумінні того слова, то є всіх, що вже мешкають у місті, або хочуть у ньому мешкати.

Міщанський Союз Кредитовий уділює позички на такі цілі: 1) будова нового дому; 2) будова і ремонт господарських будинків; 3) розбудова і ремонт істнуючого дому; 4) купно готового дому або сирої будови; 5) купно будівельної площі; 6) ремонт варстату праці.

Хто і на яких засадах може дістати будівельну позичку?

М. С. К. діє у формі кредитової кооперативи і тому входить у позичкові трансакції лише з членами. Значить — кожний, хто хоче дістати буд. позичку, мусить стати членом М. С. К. Уділ є 25 зол. Підставою уділення будівельної позички є послідовне щадження. Заки член зачне складати будівельні ощадности, підписує в М. С. К. щадничий договір. В тому договорі означує висоту і ціль бажаної позички, як також висоту обовязкової ощадности. Обовязкова ощадність — це квота, яку член складає кожного місяця в М. С. К. Вона є найменше 2 зол. місячно від кожної тисячки бажаної позички, а може бути більша. Член, який підписав щадничий договір, стає від тої хвилини будівельним щадником. Він дістає по підписанні і прийнятті щадничого договору **щадничий лист,** яким М. С. К. зобовязується уділити йому бажану позичку, коли заістнують передумовини правильника. Висота бажаної позички на засадах правильника буд. ощадностей і позичок є найменше 2.000 зол., а найбільше 20.000 зол. Щоб мати право дістати позичку, щадник мусить щадити бодай 6 місяців, і накладати бодай 15 проц. бажаної позички. Коли він уже щадить 6 місяців, коли висота вплачених ним ощадностей переступила 15 проц. бажаної позички і коли він осягнув уже означену кількість точок (річ рахункова) набуває **автоматично** право до одержання позички. Тоді він входить на листу управнених до позички під черговим порядковим числом. Черга, в якій б. щадник дістався на листу управнених дуже важна для речинця позички. З хвилиною, коли б. щадник сповнив вже всі передумовини правильника т. зн. вписано його на листу управнених до позички, а М. С. К. має відповідну готівку, призбирану з будівельних ощадностей, **мусить** уділити позичку тому, хто є на черзі.

Будівельна позичка забезпечена **на** реальности б. щадника на першому місці. Це основна забезпека для М. С. К. і для дальших б. щадників, яким позички ще не уділено. Б. щадники мають ще й ту забезпеку, що вплачені ними будівельні ощадности М. С. К. **відпроваджує** до більших установ і ощадности ті лежать там **на замкнених рахунках** аж до часу виплати дотичної будівельної позички. Значить — М. С. К. вживає будівельних ощадностей виключно на уділювання будівельних позичок.

Будівельна позичка опроцентована на 6 проц., а сплата її є в рівних місячних ратах у такій висоті, щоби річна сума зворотів виносила 5 проц. означеної в договорі позички. Практично висота місячних рат при нових домах виносить стільки, що ринковий чинш за дотичний дім.

Будівельні позички М. С. К. є получені з **життєвою обезпекою,** бо може трапитись, що б. щадник, який затягнув позичку, перед сплаченням її помер. Звичайно в таких випадках родина остає незабезпечена і не може сплачувати позички. Ціллю М. С. К. не є людей з хати виганяти, а саме навпаки: дати можність кожній людині і родині мешкати у власному домі. Тому в повищому випадку М. С. К. приходить з поміччю незабезпеченій родині. В хвилині, коли М. С. К. уділює будівельну позичку, він обезпечує даного б. щадника на суму, яка відповідає половині властивої позички. Поліса вінкульована на М. С. К. і на випадок смерти б. щадника „Карпатія" виплачує обезпечену суму просто М. С. К. — до висоти несплаченої ще позички. Якщо обезпечена сума перевищає решту несплаченої позички, то надвишку дістає родина б. щадника. У випадку противному, т. зн., коли виплачена обезпечена сума не покрила вповні несплаченої позички, то решту сплачують спадкоємці б. щадника. І в такому випадку М. С. К. приходить з дальшою поміччю родині, бо спадкоємці сплачують позичку в ратах на половину менших, ніж сплачував б. щадник. Вони сплачують річно не 5 проц., а тільки 2 і пів проц. позички.

Якщо будівельний щадник вже перед тим обезпечений, то нове обезпечення непотрібне. Треба лише завінкулювати стару полісу на М. С. К.

В практиці могли би зайти такі випадки (девальвація), що хтось, хто дістав позичку, сплатить її „одним курячим яйцем". Тому для забезпечення решти б. щадників перед евентуальною девальвацією або зміною валюти М. С. К. застерігає собі на такий випадок право устійнювати висоту претенсій до б. щадників, які вже позичку дістали, у золотих в золоті, або в обіговій монеті, але в такій висоті, щоб реальна вартість претенсії рівналася такій самій кількости сотнарів збіжжа, на підставі збірної ціни одного сотнара жита, пшениці, ячменю і вівса в дні устійнення і вплати, як і в дні повстання претенсії.

Як іде про місце і спосіб будови, то кожний будує там, де хоче і так, як хоче.

Ми зясували тут основні засади будівельного щадництва, впровадженого на нашому терені М. С. К. Точніші інформації можуть дістати заінтересовані в М. С. К. (Львів, Руська 8, тел. 215-16).

На економічну вагу тієї акції — врештою самозрозумілу — звернули ми вже увагу на вступі. Тут підчеркнемо ще великий реалізм фінансової кальвуляції тієї справи. Тягарі, які треба поносити, щоб будівельну позичку дістати, розмірно невеликі. Їх видержить кожний, хто має — хочби невеликий, але постійний заробіток. Зате користи величезні. Першою з них це певність одержання позички. Дальшою і основною, яка діє під всіми оглядами, це суспільницьке наставлення цілої справи. Воно дає певність прихильного і людського підходу до щадника у всіх справах.

Будівельним щадництвом ми ще під одним оглядом доганяємо другі народи. Мешканням у власних домах піднесемо расу, здоровля і духову силу українського народу. А в житті перемагають сильні.

Мирон Богун.

СВІТОВА ХРОНІКА.

КУЛІСИ БОРОТЬБИ ЗА СУДЕТИ. — ПІЛЬЗНО І БРНО.

Дуже цікавий допис із Парижа принесла „Цюрх. Газета Гандльова" з 29. вересня ц. р. під вище поданим наголовком. Дописувач зупиняється над господарськими моментами, які впливають на становище Франції в конфлікті за Судети, при чому допис займається двома містами: Пільзном і Берном.

Пільзно, крім славних броварів, є осідком фабрик зброї **Скоди**, які звязані є з франц. фабриками **Шнайдер-Крезо** і англійськими **Вікерс-Армстронг** (взаємне користання з ліценцій). Колиб Пільзно перейшло до Німеччини, то воєнна її сила зрослаб на 2/3, а в її руки перейшов би експорт зброї континентальної Европи і тайни озброєння Франції й Англії. Про виробничу спроможність заведень Скоди говорить те, що підчас світової війни вони озброїли цілу Австро-Угорщину. За чеських часів добудовано там фабрику авт. літаків і гасових масок. Міліярди франц. франків ульоковано в заведеннях Скоди і це збільшає безпосереднє заінтересування ними Франції.

Також **Берно** має фабрики, що з воєнно-господарського становища мають величезне значіння. Є там фабрики зброї, муніції і самоходів, помимо вовняного промислу.

Перехід цих двох міст (особливо Пільзна) до Німеччини був би кольосальним ударом як у господарські так і в політичні інтереси Франції. „Хто панує над Пільзном — цей панує над усіми наддунайськими державами" — заявляє автор допису. Колиб Пільзно припало Німеччині, то Франція не тільки втратилаб свій політичний вплив у Сх. Европі, але також господарський вплив Франції мусів би кінчитись на Райні.

Сторінка без політики.

Рослинні дива Мексику.

Овочі-гранати.

Мексик — це край незвичайно багатий у ріжні відміни дерев і кущів. Начисляють їх не менш, як десять тисяч. Між іншими годиться згадати престарі кипариси-велитні, що звуть їх „Альвехвете". На цвинтарі Санта Марія де Тіль біля міста Оаска, росте „святий кипарис", що його вважають найстаршим деревом світа. Його вік числять на три, пять, а навіть десять тисяч років. Поет Франк Крейн співає про нього цими словами:

„Старий був вже тоді, коли вітри співали йому про збурення Ніневи й Вавилону, про упадок культури Хукатану. Передпотопові потвори ходили в його тіни, малполюди боролися біля нього. В порівнанні з його віком, молодиками виглядали піраміди, святині в Карнаку і Люксорі та навіть різьби в цеглі з Бірс Німрод".

„Святий кипарис" в Санта Марія дель Тіль має 43 м. висоти. Горе смільчакові, що посмів би зрушити його, чи в його корі виріьбити свою монограму. За таку сміливість міг би заплатити життям.

У підрівниковім стейті Морельс росте „Арбаль де ля Маля Міер" — „дерево лихої жінки". Це одно з найдивніших дерев на світі. Хто тільки діткне його, може набратися пропасниці, закаження шкіри, й навіть хороби, що її годі вилікувати. На кожнім такім дереві висить напис, що остерігає смільчаків, а всі туземці, як і чужинці, свідомі небезпеки, обминають їх здалека. Ніодин хемік, чи інший учений не прослідив досі, в чому лежить незбагнута, страшна сила цих дерев.

У тій самій околиці росте також одиноке на ввесь Мексик „динамітове дерево", що теж є атракцією міста Кверинавака. Свою назву завдячує це дерево своїм овочам не більшим від помаранч, які, коли доспівають, вибухають з такою великою силою, що удар кусника цього овочу може сильно поранити. На тім дереві висить також пересторога. В місті Кверинавака удержують одинокий в цілім Мексику ботанічний город. Серед нього стоїть вілля, імовірно улюблене місце побуту цісаря Максиміліяна та його жінки. Росте там теж „Шіко-Санот" з малими, але незвичайно смачними овочами. Овочі з цього дерева — це улюблена лакоминка мексиканців. Вони створили навіть легенду про нього, мовляв — Ева дала його Адамові в раю. Ця особлива рослина не росте ніде поза Мексиком.

Атракція пролину Техуантепек це — дерево Папая, яке називають „ель Мельон Санот". Ростуть на ньому овочі величини мельону, при чім вже першого року по засадженні дерево родить 2 до 100 таких овочів, солодких і соковитих, жовтої барви, з чорними зернятами. Незвичайність „Папаї" також в її швидкім розвитку. На однім дереві можна завважити одночасно бруньки, квіти й овочі. А вже найдивніше це здібність овочів і листя цього дерева робити мясо з ликоватого і твердого крихким і соковитим. Завдяки цій прикметі можна його вживати як ледівні.

Найбільш на південь висунена і найбагатша частина Мексику —це провінція Шіпас. Це батьківщина великого числа ріжних родів дерев, що їх використовують як найцінніші матеріяли до виробу меблів. Росте там дерево Сапоте. Його пень незвичайно твердий і видержливий. Свідчать про те прастарі історичні руїни, що в них стовпи і плити зроблені з цього дерева задержалися зовсім незіпсовані, коли імовірно камінь з того часу давно роздробився би на пісок. З живиці цього дерева фабрикують американську гуму до жвякання.

—o—

Перша дипльоматична подорож Чемберлена

Британський премієр Невіль Чемберлен відкрив своїми подорожами до Німеччини нову еру в дипльоматії.

Бодай так запевняють деякі закордонні часописи. Інші, може й дещо злобні доказують, що якщо це новість у дипльоматії, то для самого Чемберлена зовсім буденна справа.

І при цій нагоді згадують таку подію:

Трицять літ, ще за життя батька, Невіль Чемберлен стояв у проводі промислової фірми в Бірмінгемі.

Якась австралійська пароплавна спілка розписала конкурс на доставу матеріялів до уладження кораблів. Справа йшла про ріжні постельні реквізити кают. Кількадесять фірм зголосило оферти, які ріжнилися ціною та якістю товарів. На три тижні перед речинцем конкурсу директор пароплавної спілки дістав із Бірмінгему таку телеграму:

„Наш представник буде у вас такого то й такого дня і сподіється, що ви не відмовитесь його прийняти".

В означений день і годину в канцелярії директора пароплавної спілки зявився молодий мужчина з парасолею в руці.

Після його візити директор пароплавної спілки надав до Льондону таку телеграму:

„Ваші пропозиції прийняті".

На жаль, ціла ріжниця в цих подорожах така, що тепер не йде про постельні реквізити.

Своєрідна посвята.

Перед одинацяти роками процес Нуріка був одною з найбільших кримінальних справ тодішніх часів. Була це справа вбивства купця Депре, який прийшов до мешкання Нуріка за грішми й після того щез.

Нуріка, його жінку та шурина Дюкена засудили на досмертну каторгу. Жінці замінили цю кару на вязницю. Її поведінка в суді була дуже дивна. Нурік та Дюкен обстоювали свою невинність — вона здебільша мовчала.

Від цієї пори минуло 11 літ. Мати Нуріка обтовкла пороги всіх міністерських та адвокатських канцелярій, щоб перевели ревізію процесу. Вкінці вона осягнула свою ціль.

Те, що на новому процесі виявилося справді дивне й гідне уваги.

Купця вбила жінка Нуріка, щоб його ограбити. Її муж і брат були на роботі — з професії вони мулярі — коли вернулися, застали в хаті трупа. Що мали робити? Вночі вони занесли трупа над беріг ріки й кинули в воду. Сама ж убивниця оповіла у приступі щирости товаришці з вязничої келії.

Ні підчас слідства, ні підчас процесу мужчини її не зрадили. Вони присягали на свою невинність, одначе не хотіли видати вбивника. І на каторзі вони мовчали одинацять літ, хоч за співучасть у злочині грозила їм розмірно невисока кара, всього кілька літ вязниці.

Правда, з точки погляду загальної моралі їх поведінку можна ріжно оцінювати, одначе, що в цій самопосвяті є справді щось величнього — годі не признати.

Перша дівчина по пятьсот роках.

На острові Гвернсей живе рід Кінерслеїв, що мав досі тільки мужеських нащадків.

Вперше по пятьсот роках уродилася в тій родині дівчина. У хрестинах, що їх уладили в день уродин, брала участь велика частина населення острову. На бенкеті по охрещенні були приявні всі визначніші особи. Тост на здоровля новонародженої підніс губернатор острову та між іншим згадав, що остання дівчина в роді Кінерслеїв, що вродилася кругло перед пятьсот роками на імя Марія, виховувалася при англійському королівському дворі. З того часу родилися тільки хлопці, які всі були лікарями та вояками. Уродини дівчини викликали велику радість у тій поважній та любленій серед населення острова родині. Бабуся новонародженої так сильно втішилася цією подією, що на радощах із великого схвилювання втратила мову.

300-ЛІТТЯ ВІЧНОГО ПЕРА.

Мабуть ніхто не сподіється, що вічне перо „скінчило" вже 300 літ свого істнування. Перший раз стрічаємося в історії з поняттям вічного пера в 1683 р. коли двох голяндців описує свої враження з подорожі до Парижа. Спомини тих подорожників знайшов якийсь А. Жубінь у Газі. Голяндські подорожні описують відвідини в якогось париського винахідника, який випродукував перо, яким „можна записати цілий аркуш, не мачаючи при тім його в чорнилі". Вже тоді голяндці передбачували, що дотепний парижанець здобуде майно, бо кожний схоче мати таке казочне перо.

—o—

43 МІЛІОНИ АВТ У СВІТІ.

Господарський департамент у Вашингтоні обчислив, що на цілім світі є тепер 43.07[illegible] механічних возів, з чого 30.041.292 знаходиться у Злучених Державах на 8,518.463 одиниці в порівнянні з минулим роком. За останніх 10 літ загальна скількість авт у світі збільшилася на 45 відсотків. Одно авто припадає пересічно на 48 осіб, коли десять літ тому відношення було 1:64. У Злучених Державах випадає одно на 4 і пів мешканця. Дальші місця в моторизації займають по черзі: Велика Британія, Франція, Німеччина, Канада й давня Австрія. Останнє місце в цій черзі займає незалежна муринська республика Ліберія, де одно авто випадає на 12.821 мешканців.

ВЕСЕЛЕ.

ХИМЕРНА СОБАКА.

Мистець-маляр Ізабе оповідає у своїх споминах таку анекдоту:

Якийсь марсеєць зявився одного дня в [illegible] ци з проханням намалювати йому мініатюру [illegible] табакерки.

— Я хотів би — каже — щоб ви намалювали мені мого пса. Це така чудова звірина, [illegible] ке мудре й дотепне звірятко... Він мій найліпший приятель.

Мистець погодився і визначив ціну — [illegible] франків.

По двох тижнях мініатюра була готова. Клієнт був незвичайно вдоволений.

— Неймовірне! Просто неймовірна схожість! Як дві каплі води — Кастор. Тільки [illegible] він не любить, коли на нього так дивляться [illegible] негайно ховається до своєї буди. Будьте ласкаві, намалюйте ще й буду.

Ізабе погодився й на цю пропозицію, [illegible] че підвищив ціну на 300 франків.

Клієнт прийшов за мініатюрою. [illegible] ній не було. Була лиш буда.

— Де Кастор?

— Уявіть собі, він сховався. [illegible] нього підчас праці і він утік до буди.

Марсеєць щасливо усміхнувся [illegible]

— Ну й бачите. Як вам уже [illegible] дивна вдача в цього пса.

І в захопленні заплатив гроші.

Алькоголь і тютюн спиняють умовий розвиток людини.

Ріжні дороги ведуть до ціли.

— На перший погляд дрібні випадки в житті щоденнім мають дуже часто глибшу думку, віддзеркалюють дійсність. Тому теж у т. зв. хроніці на сторінках часописів находимо що якийсь опис події, над якою можна багато думати.

— В „Ню Йорк Таймс“ я читав таку історію: „Перед судом для нелітніх у Новім Йорку ставив 13-літній Бейбі Стапс. Обвинувачення звучало: Бейбі Стапс утік з дому, закрався на корабель і подорожував 17 днів як т. зв. „сліпий“ пасажир без білету. Перед суддею оправдувався Бейбі своїм невідпорним бажанням відбути довшу морську подорож, пізнати далекі краї. Подорож і сам побут на кораблі були мрією хлопця, якого батько був корабельним кухарем. Суддя, вислухавши хлопця і думки учителя, який ствердив, що Бейбі дуже здібний і добре вчився, рішив: Бейбі Стапса враз віддати до школи кадетів торговельної маринарки „Ну, як-же тобі це подобалося — спитав п. Степан.

— З хлопця вийдуть люди — відповів п. Йосиф — а яка твоя думка?

— Це все переконує мене про значіння, яке має в житті витривалість. Хлопчина змагав до цілн, інша справа, що вибрав дещо неправильну дорогу.

— Коли вже говориш про витривалість, так скажу тобі одну подію, яка теж свідчитиме про велике значіння тієї риски характеру. Мій приятель, Василь С. людина зі скромними доходами і ощадний, постійно грав на льотерії. Грав витривало. Деякі його знайомі, коли довідалися про те, що досі нічого не виграв, переконували його ,щоб перестав дальше грати. Він незмінно відповідав: „Мамою щастя є тільки витривалість“. І грав далі. І справді його витривалість нагородила доля. Виграв у IV. клясі. І то велику суму. Нині став незалежним і має запевнене завтра.

— Так, це правда. Врешті — додав Степан — я сам так роблю, як твій знайомий: я грав у 42-ій Льотерії, граю і в 43-ій. А ти?

— Я? Признаюся, що.. забув про те, хоча жінка нагадувала мені. Але піду за твоїм прикладом і вже завтра куплю льос до 1-кляси 43-ої Льотерії.

Коли Німеччина займе Судети?

ПОГОЛОСКИ З НІМЕЦЬКИХ ТА БРИТІЙСЬКИХ ДЖЕРЕЛ.

З німецьких міродатних кол інформують, що — згідно з 4. точкою мінхенського порозуміння — німці обсадять Судети в ось якій черзі:

1. і 2. жовтня І. округу: південно-західну частину у півд. частині Чеського Лісу, на північ від Лінцу й Пассав, з головнішими місцевостями Вадлерн і Гогенфурт та долину Молдави.

2. і 3. жовтня II. округу: у північній Чехії з місцевостями Боденбах, Течен, Фрідлянд, Шенлінде, Ґросшенав, Шлюкенав, Гумбурґ і Варнсдорф.

3. 4. і 5. жовтня III. округу — найбільшу, яка обіймає в першу чергу Еґерлянд з місцевостями: Еґер, Карльсбад, Маріенбад, Нойдек, Ходав, Фішерн, Фалькенав, Каден, Себастіянсберг, Ґрасліц, Аш, Франценсбад. Ноймаркт, Гостав і ін.

6. і 7. жовтня IV. округу на північному сході, з місцевостями Еґернсдорф, Фройденталь, Фрайвальдав, Альтштадт і Яверінґ.

Як підписали мінхенське порозуміння?

Як інформують з німецьких кол, перший підписав мінхенський договір Гітлер, в год. 2.15, опісля підписав Чемберлен, Мусоліні й Даладіє. Всі вони підписали договір у двох примірниках та етнографічну мапу Чехословаччини, на якій зазначені границі Судетів.

Перед підписанням відчитано текст договору у трьох мовах.

Опісля обговорено зміст додаткових заяв, у справі польської та мадярської меншини, гарантії чехословацьких границь та складу міжнародньої комісії) та підписано їх у такій самій черзі.

Опісля Гітлер попрощався з гістьми дякуючи їм.

ЩЕ ОДНА НАРАДА МІЖ ГІТЛЕРОМ І МУСОЛІНІЄМ.

Чемберлен відїде з Мінхену щойно в пятницю пополудні. Передполуднем при сніданку відбули вони довшу розмову.

ПЕРЕД ЗАСІДАННЯМ БРИТІЙСЬКОГО УРЯДУ.

Британський уряд мабуть збереться в суботу пополудні, щоб вислухати звіту Чемберлена з мінхенської конференції.

ПРЕДСТАВНИКИ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ В МІНХЕНІ.

На запросини Чемберлена і Даладіє приїхали до Мінхену в характері інформаторів: чеський посол у Берліні Масарик та радник чеського посольства Лісіцький.

ІТАЛІЙЦІ ВИТАЮТЬ МУСОЛІНІЯ.

Мусоліні виїхав з Мінхену в год. 1.40; Гітлер відпровадив його до поїзду. Італійці приготовляються до повитання Мусолінія, який приїде в год. 18 на римський двірець Терміні. Італійська преса широко обговорює мінхенське порозуміння і ролю Мусолінія.

ПОВОРОТ ДАЛЯДІЄ.

Даладіє відлетів зі своїм окруженням до Парижа з Мінхену в год. 10

СЛОВАЦЬКІ АВТОНОМІСТИ ПРОГОЛОСЯТЬ НЕЗАЛЕЖНУ СЛОВАЦЬКУ ДЕРЖАВУ?

ПАТ повідомляє: У словацьких колах говорять, що на випадок, якби Чехословаччина зареагувала внутрішніми заколотами, словацькі автономісти проголосять Словаччину незалежною республикою.

МОРАТОРІЯ ДЛЯ ЧЕСЬКИХ ВОЯКІВ.

Влада ухвалила мораторію на чинші для резервістів, що їх покликали під зброю. Цивільні справи проти резервістів припинено на необмежений час.

ЧЕСЬКИЙ УРЯД РАДИТЬ НАД МІНХЕНСЬКОЮ УМОВОЮ.

Із Праги повідомляють урядово, що рада міністрів збирається сьогодні (в 10. год. рано), щоб обговорити мінхенську умову.

ЩЕ ОДНА РОЗМОВА ЧЕМБЕРЛЕНА З ГІТЛЕРОМ.

„Дейлі Мейл“ подає за своїм кореспондентом, що Чемберлен повідомив канцлера Гітлера про приватну розмову на год. 11.30. Британський премієр хоче мабуть обговорити з канцлером можливости розвязки головних труднощів, які залишилися на денному порядку. Чемберлен покине Мінхен щойно по сніданку.

Премієр Даладіє відлетить разом із делеґацією до Парижа щойно коло год. 13.

НАРАДА МІЖНАРОДНЬОЇ КОМІСІЇ.

Амбасадори Італії, Франції та Англії вертаються нині передполуднем до Берліна літаками. Сьогодні пополудні передбачують нове засідання міжнародньої комісії, про яке мова в пакті великодержав.

ВОЄННІ СУДИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

У Празі появився урядовий декрет, що вводить воєнні суди у цілій Чехословаччині.

—o—

Що писало „Діло“ 50 років тому.

Вівторок, 2 жовтня (20 вересня) 1888.

ПРОТИ ІНТЕНЦІЇ РУСИНІВ.

Галицький сойм ухвалив шкільний закон, який обмежовував права громад відбираючи їм право презентувати учителів. Цей закон не дістав цісарської санкції, але тільки з формальних причин. У звязку з цим „Діло“ писало:

„У Відні згодились на обмеження права громад, тобто на те, щоб відібрати їм право презенти учителів, а тільки в редакції проєкту добачили деякі похибки і тому закон не дістав санкції. Міністр освіти в письмі до краєвого виділу виразно заявив, що „провідна гадка реформи... запевнення шкільній владі більше впливу на іменування учителів... заслуговує тільки на підтримку шкільної адміністрації. Міністерство освіти стануло цілком по боці польської соймової більшости, а проти інтенцій русинів, висловлених у соймі так переконливо устами наших послів Романчука і Січинського. Міністерство освіти заявляє, що цілком годиться з тим, щоби право громад перейшло на краєву шкільну раду“.

Комунікат.

Діловий Комітет для улаштування похорону бл. п. Ген. Мирона Тарнавського подає отсим до прилюдного відома, що Комітет зложив подрібний звіт зі своєї діяльности на засіданні Громадянського Комітету в дні 26. ц. м. та після признання йому абсолюторії зліквідувався.

Рівночасно Діловий Комітет подає до відома, що він рішив присвятити світлій памяти Покійного Генерала окрему Пропамятну Книгу та доручив її видання В-ву „Червона Калина“. Ця книжка появиться в найближчих днях у розпродажі.

Львів, дня 30. вересня 1938.

Діловий Комітет.

—o—

ВІДКЛИКАЛИ ЄПАРХІЯЛЬНІ ЗБОРИ.

В середу 28. і в четвер 29. вересня ц. р. мали відбутися у Кремянці єпархіяльні збори духовенства і мирян. В останній хвилині ці збори відкликано з невідомих причин.

По широкому світі.

Турецький міністр закордонних справ Рутні Арас, вертаючися з Женеви, спинився в пятницю у Білгороді та говорив з прем. Стоядіновичем.

Уруґвайський уряд виповів Німеччині торговельний договір.

Голяндія відкликала частинну мобілізацію.

Британська палата льордів відложила наради до понеділка.

—o—

РУМУНІЯ У ФІНАНСОВІЙ СКРУТІ.

Закордонні довги Румунії сягають до 78 міліярдів лей. Відсотки від цього рекордового довгу такі великі, що Румунія не буде всилі їх далі платити. В цій справі інтервеніював у румунського міністра фінансів французький посол. Наслідок фінансового скрутного положення помітний також на закордонній політиці румунського королівства, яка тепер така невиразна, хоча саме в кордони Румунії бє хвиля чехословацького конфлікту.

—o—

ДИМІСІЯ ЯПОНСЬКОГО МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

Міністр Уґакі подався до димісії разом з дипльоматичними дорадниками Сатом і Арітою та парляментарним віцеміністром закордонних справ Матсумотом. Ресортом закордонних справ кермує покищо прем. Коное.

—o—

НЕ БУДЕ ЗМІН У ЗАКОРДОННІЙ ПОЛІТИЦІ ЯПОНІЇ.

Як подає Домеі, ген. Уґакі уступив тому, що спротивився утворенню центрального уряду китайських справ.

В урядових колах підкреслюють, що в закордонній політиці Японії не буде змін.

Через „Просвіту“ — до Воскресення! Ставаймо під прапор „Просвіти“! Не жалуймо для неї ні праці, ні гроша!

Перед нарадою Чемберлена, Даладіє та Мусолінія

В ЕСПАНСЬКІЙ СПРАВІ.

З Льондону повідомляють: Як міжнародня ситуація успокоїться, Чемберлен виїде з жінкою на 2-тижневу відпочинкову подорож яхтом адміралїції „Енчентрес".

В колиці Корсики або Сардинії він стрінувся би з Мусолінієм і Даладіє та обговорив би всі середземноморські справи, зокрема ліквідацію еспанського конфлікту.

Дата виїзду Чемберлена ще не устійнена. Він виїде мабуть між 10. і 25. жовтня, а якщо міжнародня ситуація на це не дозволилаб, — у грудні, перед Різдвом, підчас парляментарних ферій.

Листок з календаря.

Пан Онуфрій був старим кавалїром. Старокавалїрство — це не тільки недостача родинного життя, але теж збірка якоїсь кількости прикмет, які одні вважають за добрі інші за дивацтва, навіть хиби. Пан Онуфрій був мало де баченим педантом. Все мусіло лежати на своїм місці і біда, коли служниця підчас прятання пересунула на міліметер каламар, або зложила біля в шафі інакше, ніж досі, з радше від довгих років принятого порядку.

Пан Онуфрій мав незвичайно розвинений хист власности. Тривалість річей, яка супроводжала його підчас самітнього життя була гарантією його власної витривалости і основи в житті.

І саме тому з життя пана Онуфрія всякий припадок, всяке забуття, кожна неточність були безоглядно виеліміновані. Його точність була сторожем всього, не забувала за ніщо. Сливки і яблука лежали докладно пораховані в кредензі, а наглі ревізії впевнювали власника, що ніхто непокликаний не нарушив його безцінних скарбів. „Ніщо не гине у всесвіті", говорять фільософи. Це саме ствердило ціле домашне господарство пана Онуфрія.

Стінний калєндар був теж під спеціяльною опікою пана Онуфрія. І тут він був консерватистом, бо не відривав листка, поки не записав його цілого ріжними записками. Тому його календар все спізнювався бодай на пів місяця. Весна і літо в житті старого кавалїра приходили багато пізніше, ніж у світі, а в його житті давно проминули.

Тим більше здивувався його єдиний приятель пан Софрон, коли на славнім календарі в дні 30. вересня побачив дату 19. жовтня.

— Що це значить — спитав — відступаєш від своїх засад. Що це тобі так спішно до цього 19. жовтня?

— Бачиш — відповів господар — 19 жовтня починається тягнення першої кляси 43-ої Льотерії. Волію мати цю дату все перед очима, щоб не забути засобитися в льос.

——o——

НОВИНКИ.

— **Звертаємо увагу**, що фарби, лякери, покости, косметику та предмети для домашнього господарства закупите у кооперативі **„Фарбокрам" — Львів**, при вулиці **Собеського ч. 7**. Бічна площі Марійської і Галицької (Вивіска знищена злобною рукою). 2063 1-10

— **З якнайкращих** шкірок футро — поручає і виконує у нас тільки Юліян Глушевський — рік основ. 1928 — Львів, пл. Капітульна 3. І. пов., телефон 254-46. 1430 3—?

— **Дерматольогічна клініка** при вул. Пекарській ч. 69 прийматиме недужих від суботи 1. жовтня ц. р. Амбуляторія клініки відкрита щодня крім неділї і свят від год. 8—10-ої рано.

— **Інавгурація академічного року** у львівському університеті відбудеться у вівторок 4. жовтня ц. р.

— **Ліцитаційна продаж військових коней** відбудеться на міській торговиці у Львові в пятницю 7. ц. м. в год. 8.30 рано. До ліцитації будуть допущені всі, крім торговців кіньми.

— **Зимовий розклад** їзди на залізничних обовязуватиме від 2. жовтня до 14. травня 1939. р. На лещетарські змагання за мистецтво світа, що відбудуться від 10. до 12. лютого 1939. р. у Закопанім, оголосять окремий розклад їзди.

— **Де ми живемо?** Польське село Чішки під Львовом є своєрідними джунглями так, що страшно вже переходити через або попри це село, бо його войовничі „обивателі" нападають безкарно на прохожих. Недавно вертався вечором зі Львова із військових вправ додому Михайло Федина з Чижикова. Ішов спокійно селом Чішки — аж нараз із „Кулка Рольнічого" вискочило кількох „обивателів" і почали питати хто він, звідкіля і т. п. На чемну відповідь селянина „обивателє" Чішок почали його бити дручком по голові та по плечах. Непритомний Федина упав на землю, а „герої" зі словами: „Досыць з него, кльтго юш бендзе мяй" повтікали. Побитий Федина пролежав на полі цілу ніч і щойно вранці доволікся додому. Негайно зголосив цілу подію солтисові, але розшуків у цій справі і досі ніхто не переводить. — Друга подія трапилася 23. ц. м. Тоді верталася зі Львова Марія Завадка з Чижикова. Нараз серед білого дня (11-та год. передполуднем) напало її на дорозі трьох мужчин. На запит: „Сконд щьотка" — навчена досвідом селянка, боялась назвати Чижиків, відповіла, що вона з Підберезець. Тоді один із „героїв" гукнув: „Бій, бо то к... з Чижикова!" — і двічі вдарив молодицю в лице. Коли якийсь випадковий чоловік, який орав на полі крикнув: „За що беш жінку?" — напасник копнув ще її ногою і втік у кущі. Цей напасник високий і кривий на ногу, два інші „герої" — 20-літні „млодзеньци" так, що якщо влада безпеки захоче знайде їх легко. Зрештою вони і досі щодня нападують людей та прозивають лайливими прізвищами. Дійшло до того, що вже навіть діти в селі Чішках наслідують старших та кидають за людьми зі сусідніх сіл камінюками. Може би влада поцікавилася цими подіями і притягнула напасників до відповідальности.

— **Тризуб на камениці.** Як повідомляє львівська вечірня преса, появився на даху одної камениці при Бернардинській площі у Львові великий тризуб. У пятницю рано поліція наказала зняти цей тризуб і веде слідство в тій справі.

— **Великий урожай грибів** на Волині виказують повіти: костопільський, сарненський і ковельський. З Волині вивезли вже цього року 150.000 кг. сушених грибів вартости 1,200.000 зол.

— **Інж. Добошинський** зголосився на добровольця до заользанського корпусу. Він перебуває тепер у львівській вязниці, де відсиджує 4-літню кару вязниці за „заяzд" на Мисленіце. Управа вязниці відослала прохання до суду, що — як пише польська преса — прихильно поставився до його прохання відсилаючи його до команди згаданого корпусу. Подібне прохання адв. д-ра Шаргля відкинули.

— **Львівська хроніка.** Поліція арештувала братів Е. та М. Тарантулів за крадіж товарів з галантерійної крамниці Г. Жубіцької при пл. Галицькій вартости 7.000 зол. — На коридорі нафтової фірми „Малопольска" при пл. Марійській намагався скінчити самогубством Когут з Борислава напившись оцтової есенції. — При вул. Городецькій наїхав мотоцикль на Е. Островського, який потовкся.

— **Таємне вбивство.** Під Опочном недалеко Варшави знайшли вбитого поштового службовика Козарівського і там.мешканки Еліянової,що їхала з Козарівським, який щодня привозив пошту. Козарівському відрубав убивник голову, а Еліянову важко зранив так, що вона незадовго померла. Вбивство виявилось щойно по повороті коней з возом до поштового уряду в Опочні. Тому, що поштових посилок не нарушено, здогадуються, що тлом убивства були особисті порахунки.

— **Геройський подвиг.** У середу 28. вересня ц. р. опівночі пожежа охопила помешкання А. Вояніцького в Сулешові, пов. Чесанів і перекинулася на сусідні будинки. Одна з жінок вибігла з криком на двір, плачучи, що в помешканні залишився її 4-літній синок. На ратунок хлопчика поспішив 74-літній І. Вояніцький, який вбіг до хати, що горіла вже з усіх боків, схопив 4-літнього хлопчика і почав утікати. Однак на порозі впала на нього платва і придавила старця. Йому прийшли негайно інші люди з допомогою, але геройський старець і хлопчик були вже неживі

— **Летунська катастрофа** бомбового літака трапилася недалеко Льондону. Літак упав з великої висоти і згорів. Трьох летунів: Рональд Ешлей Ковен, Шері Нюбі і Петер Шотс згоріли. Їх звуглені тіла витягнули зпід звалищ літака.

— **Страх перед шпигунством** панує тепер у цілій Чехословаччині. Вся преса і радіостанції остерігають населення перед розмовами з незнайомими особами на військові теми. Мужчин остерігають перед інформуванням, куди їх змобілізували; жінок — перед подаванням назв місцевостей, де стоять відділи їх чоловіків або свояків. Усі мусять зберігти якнайбільшу осторожність

— **Великий комуністичний процес.** У четвер 29. вересня ц. р. почався в Ризі великий судовий процес проти 16 осіб, яких притягнув прокуратор до відповідальности за комуністичну діяльність.

— **Хто дістане премію Нобля за заслуги для справи миру?** Марево европейської війни віддалено на довший час внаслідок конференції 4-ох держав у Мінхені. Всіх тепер цікавить, хто з державних мужів, що засідали в Мінхені і найбільше для справи миру працювали, дістане премію Нобля за заслуги для справи миру. В одній із львівських українських установ, що начислює кількадесять службовиків, переведено анкету на цю тему, яка дала такі висліди: Чемберлен зібрав 48,5 проц. всіх голосів, Гітлер 30, Мусоліні 15.1, Рузвельт 6.1 проц. Отже в світлі цього голосування найбільше виглядів на нагороду Нобля має Чемберлен, хоч не виключене що вона може бути присуджена й Гітлерові.

— **За саботаж зі збіжем** засудив суд у Ворошиловградському... восимбірську шість осіб на кару смерти. Засуджених розстріляли. Двох засуджених було членами колхозу Татарка. Їх теж обвинувачував совітський прокуратор за саботажі підчас жнив. Контрольори ілецького району комуністичної партії перевели несподівану ревізію касових книг у трьох колхозах цього району. Контроля виявила, що розходи перевищають прихід, які колхози мають головно з продажі хліборобських продуктів і що касієр колхозу „Ударник" присвоїв собі 8.550 рублів. Управа колхозу „Червоний Партизан" не могла вирахуватися з суми 17.000 рублів. Справу передано прокураторові.

— **Скрипка Страдіварія за... 8 пенге.** Шофер Іштван Ковач купив у Будапешті стару скрипку за... 8 пенге. Під верствою пилу доглянув у середині скрипки якусь карточку. Заінтересований звернувся до державної музичної академії в Будапешті, яка ствердила, що Ковач купив скрипку Страдіварія вартости щонайменше 20.000 пенге.

— **Франція обмежила вивіз тварин.** Французький уряд видав декрет зі забороною вивозити коні, мули, верблюди і т. п. з Франції та з Альжиру. Новий декрет видано у звязку з частинною мобілізацією французького війська.

— **Два трамваї зударилися** на перехресті вулиці в Кенігсбергу наслідком поганого пересунення зворотниці. Підчас зудару одна особа згинула, 11 було ранених.

— **Зі зоольогічного городу** в Берліні перевезли на днях до пущі у Східній Прусії недалеко польського кордону 6 зубрів (самців і самиць). Сподіються, що зубри закліматизуються на волі в пущі і будуть розмножуватися.

— **Нові фабрики** воєнного промислу у Бранденбургу буде відома фірма Круппа. Нові фабрики вироблятимуть панцирні плити до кораблів. При будові нових фабрик працює 2000 робітників, для яких будують одночасно мешкальні доми.

— **Розладдя у травленні.** Природні гіркі води Франц Йосифа діють успішне ... Ціщна Йосифа ... дітками.

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": „ПРОФЕСОР ВІЛЬЧУР"

Польська фільма зроблена на підставі повісти під тим самим заголовком популярного письменника Доленги-Мостовича. Перша частина цієї повісти теж перероблена на фільм „Знахар" мала величезний успіх завдяки зворушливій і зручно оповідженій історії та мистецькій кревації Юноші Стемповського. „Професор Вільчур" це апотеоза ... жертви праці лікаря, який не знає ... вищого обовязку, як боротись за ... добра людей. Це тип такого ідеаліста ... легко будоб найти між найкращими ... він не знав зависти, вміє забачити ... злобні інтриги, помагає бідним і ... хистити злодія, що хоче його ...

Поруч боротьби „великого лікаря" з ... завистними суперниками бачимо у фільмі ...

вплетений мотив подружньої трагедії молодої пари і епізодичну постать волоцюги-злодія, що грає ролю фільософа. Всього тут потроха, як треба у фільмі для якнайширших верств: кохання, ідеалізму, клінічних операцій (чотири!), гарних краєвидів, драматичних і легких діяльогів. Сцени операцій запозичені з таких фільм як „Люди в білому" Болеславського, сентиментальних сцен позичати в нікого не треба. Юноша-Стемповський створив монументальний тип лікаря. Вощерович вніс у всю понуру трагедію кілька променів погоди та гумору.

Неписьменність — велике нещастя одиниці й народу. Вона зупиняє людину й нарід у розвитку до вищих щаблів культурного, господарського й політичного життя. Поведім скрізь завзяту боротьбу з неписьменністю українців! Боротьбу цю найкраще вести за допомогою букваря з читанкою „ДО СОНЦЯ", що коштує всього 50 сотиків.

✝ Посмертні згадки.

ОЛЕКСАНДЕР ТРАЧ.

Дня 26. вересня ц. р. розпрощався зі світом бл. п. Олександер Трач, начальник Відділу Краєвого Молочарського Союзу „Маслосоюз" у Станиславові. В особі Покійного відійшов знову один громадянин з рядів покоління, якому доля судила пережити більше терпінь і горя, ніж радісних хвилин. Покоління, яке у своїй ранній молодости мусіло жертвувати все — аж до здоровля і власної крови спочатку за чужі справи, потім за найвищу ціль, за добро Батьківщини.

Ол. Трач уродився 1895. року в селі Дубрівці над Сяном. По іспиті зрілости в перемиській гімназії пішов до австрійського війська при першій мобілізації. При 10. полку піхоти пережив усі страхіття світової війни, від служби на фронті до таборів полонених у Росії включно. Завжди обовязковий і зразково уладний, у боях відважний, дослужився ступня поручника.

Після розвалу Австрії вступив до рідної Армії. Брав участь у перших боях під Перемишлем, Львовом і т. д. в VIII. Бриґаді У. Г. А. Разом з У. Г. А. пішов за Збруч і згодом з рештками Армії на Чехословаччину.

Вернувшись до Галичини, відразу станув у рядах тих, що піднялися важкого завдання: піднести рідний нарід економічно. Як у збройній боротьбі, так і тут присвічувала Йому одна ціль: виконати свій обовязок супроти свого народу. В Маслосоюзі працював від 1. IX. 1923 р., спочатку у Львові, від 1. XI 1926 р. у Відділі в Станиславові, як його начальник, до кінця свого недовгого життя. Своєю працею причинився до зросту кооператив у своїй окрузі та самого Відділу. Крім цього працював у цілій низці станиславівських установ. Чимало заслуг поклав теж як довголітній голова станиславівського „Сокола".

Відійшов Покійний передчасно та без достеточно виправданих причин, які склались на його субективне переконання, що на дальші змагання нема вже в нього сил... В дні 28. вересня ц. р. відвели Покійного на Личаківський цвинтар осиротілі вдова, донечка, рідня і зажурені товариші праці та зброї. В похороні взяли участь всі службовики Маслосоюзу у Львові, всі начальники Відділів і складів Союзу, представники кооперативних централь і їх працівники, делеґація „Сокола" в Станиславові, соколи зі Львова та широкий гурт громадян, знайомих Покійного. Прощальні промови виголосили дир. Олекса Лис від Дирекції, начальників і співробітників, член Надзірної Ради Олександер Атановський від Надзірної Ради і від кооперативних молочарень станиславівської округи та начальник „Сокола" в Станиславові проф. Заславський від тамошнього „Сокола". В. Й. П.!

—o—

Спорт.

СПОРТОВІ ЗМАГАННЯ ОРЛІВ.

В неділю, дня 2. жовтня ц. р. відбудуться на площі Сокола-Батька спортові змагання Товариства „Орли". Початок у годині 8. рано (Полева Служба Божа). На площі приграватиме весь час дута оркестра.

ІСТОРІЯ СТРІЧ УКРАЇНИ З ГАСМОНЕЄЮ.

Перед змаганнями за першенство Округової Ліґи України з Гасмонеєю, що відбудуться в неділю 2. X. (год. 15-та, грище Чорних) подаємо огляд дотеперішніх стріч обох дружин. Вперше у змаганнях за мистецтво стрінулася Україна з Гасмонеєю у 1930 р., вислідп 1:0 і 3:3. У 1931 р. 1:1 і 1:3, 1933 — 2:3 і 2:1, 1934 — 2:2 і 1:2, 1935 — 0:0 і 2:2, 1936-37 — 0:0 і 3:3 і у 1937-38 — 3:3 і 4:2. Разом 14 стріч, 3 програні, 8 нерішених і 3 виграні України, зі загальним відношенням воріт 25:25.

Обі дружини виступлять у своїх найкращих складах.

СЯН — ЛЕХІЯ.

Змагання обох дружин за мистецтво Округової Ліґи відбудуться в неділю 2. ц. м. на грищі Лехії (Погулянка). Початок змагань у год. 10.30 передполуднем.

Сподіємося, що симпатична перемиська дружина зуміє вирішити ці важкі змагання у свою користь та здобуде, такі потрібні їй, дві точки.

ЗОРЯ — ГОЛЬ.

Ці змагання за мистецтво Б-класи відбудуться в неділю 2. ц. м. на грищі 40. полку (Клепарів). Початок у год. 3. пополудні. Голь — це один із найнебезпечніших противників, тому Зоря мусітиме виявити якнайбільше амбіції та жертвенности, щоб цю стрічу вирішити у свою користь.

СТЕП — ПАСТ.

Мистецтва Б-класи. Ця стріча відбудеться на Погулянці, в год. 2.30 попол.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

о. Юліян Дзерович: КАТИХИЗИ для першої і другої класи вселюдних шкіл. Праці Гр.-Кат. Богословської Академії у Львові. Накладом Гр.-Кат. Богословської Академії. Львів, 1938. Вел. 8-а, стор. 224.

Омелян Пріцак: РІД СКОРОПАДСЬКИХ. Історично-ґенеальоґічна студія. Відбитка з Альманаху „За велич нації". Львів, 1938. Вел. 8-ка, стор. 22+2 таблиці.

Валерія Дудкевич: ГОЛУБИЙ ХРЕСТ. З передмовою Віктора Андрієвського. Накладом власним. Львів, 1938. 16-ка, стор. 88.

Василь Лімниченко: ВЕРХОВИНЕЦЬ. Цікаві оповідання. Накладом Марійського Товариства Молоді. Львів, 1938. 16-ка, стор. 135.

Володимир Крутяк: ІСТОРІЯ ПОЧАЄВА в піснях. Накладом Видавництва „Ренесанс". Почаїв, 1938. 16-ка, стор. 32.

Евген Мельник: ТЕХНІКА ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА. Підручник для театральних аматорських гуртків. Накладом автора. Львів, 1938. Вел. 16-ка, стор. 125.

ЖУРНАЛИ.

ЛІКАРСЬКИЙ ВІСТНИК. Орган Лікарської Комісії Наук. Т-ва ім. Шевченка і Українського Лікарського Товариства у Львові. Рік XVI. Ч. 3. Зміст: М. Качалуба: Амебовий гнойотик печінки. — Н. Лукіянович: Випадок ювенільної форми поступового занику мязів. — М. Попович: Статистика частіших захорувань на Бойківщині. — С. Зощук: За українського лікаря-тілознавця. — Хроніка сходин У. Л. Т. — Загальні збори Товариства „Народня Лічниця". — З медичної преси. — Новинки.

ВІДРОДЖЕННЯ. Ілюстрований журнал українського протиальгогольного і протинікотинного руху. Рік видання XI. Ч. 7—8. Липень—серпень 1938. Львів.

СЛУЖБОВИК. Орган „СУПРУГА". Місячник. Річник XVI. Ч. 9. Вересень 1938. Львів.

СВІТ МОЛОДІ. Дівочий журнал. Рік VI. Ч. 8—9. Серпень—вересень 1938. Коломия.

НИВА. Часопис присвячений церковним і суспільним справам. Рік XXXIII. Ч. 9. Вересень 1938. Львів. Зміст: Ювилейний гимн. — М-р Р. Дурбак: Митрополит Лев Кишка, як церковний письменник. — о. В. Рабій: Зарадьмо лихові. — о. М. Мосора: На могилу бл. п. о. Ігнатія Юхновича. — Обсерватор: Нерукотворений образ Матери Божої в Чайковичах. — о. Остап Гайдукевич: Доля нашої Церкви в рр. 1809—1815. — Нові книжки. — Всячина.

ЛИЦАРСТВО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ. Ілюстрований релігійно-виховний місячник. Рік видання III. Ч. 9. вересень 1938. Львів.

ТРИЗУБ. Тижневик. Рік видання XIV. Ч. 36—37. З 11-го вересня 1938. Париж.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО. Орган „Взаємної Помочі Українського Вчительства". Рік XXVI. Ч. 13. З 15-го вересня 1938. Львів.

НА СЛІДІ. Журнал молоді. Рік III. Ч. 9. Вересень 1938. Львів.

РІДНА ШКОЛА. Ілюстрований часопис для всіх. Двотижневик. Рік VII. Ч. 18. З 15-го вересня 1938. Львів. Зміст: Новий розпорядок державної шкільної влади. — Статут для національних меншин в Румунії у практиці. — Таля Патронна: Година в київській школі. — Новий шкільний рік. — О. К.: Індивідуальна психольоґія. — о. Йосиф Яворський: Давня школа. — Л. Н.: Ширення музичної культури у Злуч. Державах при помочі радія. — Свято християнської України. — Д-р П. Біляник: Дитячі інстинкти. — †Павло Ядко. — З життя Р. Ш. — Бібліографія. — Рімні вісти.

НАПЕРЕДОДНІ. Літературно-мистецький і науковий часопис. Рік II. Ч. 4. З 15-го вересня 1938. Львів. Зміст: Зин. Красківна: Буревійна пісня (у 25-ліття смерти Лесі Українки). — Дарія Віконська: Сон пізнього літа. — Богдан Ігор Антонич: Країна Благовіщення. — Іван Колос: Отрімками шляхами Карпат. — Олімпо Делорко: Записки. — Олекса Стефанович: Немає твоєї поваги. — Совєтський „проєкт" правопису. — Степан Осінський: Критерії оцінки мистецького твору. — Богдан Кравців: Візія. — Н. Г.: Сім воросів народу. — Мир. Ічнянський: Кораблі молоді. — Василь Сумач: Осінні строфи. — Голоси й відповіді. — Ф-чук: Шарль Моррас у Французькій Академії. — Д-р Михайло Андрусяк: Трагедія мазепинської еміґрації. — М. Хвильовий: Я (Романтика). — Хроніка.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Двокрапка.

— Превесела та Іванка! Коли читаємо її листи, маємо подібне враження, як подорожник, що мандрує крізь пустиню.

— Такі цікаві? — спитала п. Ірина.

— Адже знаєш її — відповіла п. Оля — завзята голова, вибуховий темперамент, такою все була. Має в житті свій власний стиль. І це саме проявляється спеціяльно в її листах. Іванка пише, як, ну скажім, як пливе ріка, без зупинок.

— А що вона тепер робить?

— Іванка? Борикається з життям — так пише — це значить: має посаду, працює в бюрі, утримується якось і мріє про здійснення свого пляну — вияснювала п. Оля.

— Прошу тебе, а якіж то вона має пляни?

— Носиться здавна з думкою заложити мандрівну читальню, на зразок американських автобус-читальни, який обїзджав би свій район і абонентів, які позичалиб книжки. Твердить, що такий спосіб напевне приймається на нашім терені.

— І що дальше? — кинула скептично п. Ірина.

— Те, що Іванці не бракує охоти і волі, забракує тих тисячей, без яких...

— Відомо. І тому пише листи без зупинок — докинула не без іронії п. Ірина.

— — — —

— Як живеш Олю, що нового? Чи дальше фільософуєш над листами Іванки? — привитала п. Ірина п. Олею.

— Коли даш 10 золотих до спілки зі мною на одну ціль, скажу тобі щось дуже цікаве — зацікавлювала п. Оля.

— Прошу, маєш десятку, але зараз кажи, що сталося?

— Подумай Ірусю, лист від Іванки! Лист, в якім...

— Бракує протинок, крапок тощо, ні, ні, це нічого нового!

Ага! Таки ти впала! Навпаки, все є, таки все!

— Що значить: є?

— Так, є: двокрапка!

— Де?..

— Зараз по реченні: „Недавно я виграла на льотерії пятку зі сто: завтра приступаю до здійснення мого пляну, дістану кредит, кину теперішню працю, зачинаю нове життя". — Ну, і що ти на це? — тріюмфувала п. Оля.

— Дуже тішуся з її успіху і зараз напишу до неї. Але... нащо ти взяла в мене десять золотих, дорога Олю?

— Недогадлива! На це саме, що послужило Іванці — відповіла з усміхом п. Оля.

— Ага, значить, граємо до спілки на Льотерії! Так? Знаменита думка, ти дійсно ввічлива, але... а коли тягнення?

— Алеж з тебе гарячка! А з Іванки ти кепкувала собі! Вже 19 жовтня! Завтра йду до колектури і беру дві пятки.

— А не забудь поставити на них двокрапку, жартувала п. Ірина.

[Т]еатри.

Великий Театр.

Субота 1. 10. „Галузка розмарину".
Неділя 2. 10. год. 4. попол. „Іван"; год. 8. веч. „Галузка розмарину".

Український Театр ім. І. Котляревського.

ЧОРТКІВ салі „Сокола".
1. X. Маруся Богуславка.
2. X. Сорк над Польщею.
3. X. Сорок у школі.
4. X. Наймичка.
5. X. Пригода в Чорні.
6. X. Орлова.
7. X. На полі крови.
8. Чортків ще театр до Теребовлі.

Український народній Театр ім. М. Садовського.

ЗБАРАЖ:
1. 10. Гейша.
2. 10. Парфуми моєї жінки.
3. 10. Гетьман Полуботок.

СТРИЙ:
Салі Нар. Дому: 4. 10. Пісня Бескиду.
Салі Євангелицька: 5. 10. Гейша.
6. 10 Бесталанна.

СНЯТИН ВИЖНЕ:
7. 5. Пісня Бескиду.
8. 10. Мазепа.
9. 10. Гетьман Полуботок.

СКОЛЬЕ:
10. 10. Пісня Бескиду.
11. 10. Гейша.
12. 10. Мазепа.
13. X. Гетьман Полуботок.

К І Н А.

АДРІЯ: „Дорога до слави"; „Піввіч клича".
АПОЛЬО: „Львові ясновельможні пані".
АТЛЯНТИК: „Робін Гуд" з Еролем Флінном.
БАЛТИК: „Грізний Біл" із Волесом Бірі.
ВАНДА: „Благословлена земля", і „Жертва глупоти".
ГРАЖИНА: „Верес" на осн. Родзевичівни.
ЕВРОПА: „Павел і Гавел".
КАСИНО: „Листи з поля бою".
КОПЕРНИК: „Друга молодість".
МАРУСЕНЬКА: „Матінка" (Молі Пікон).
МЕТРО: „Життя вулиці" з Люізою Райнер.
МІРАЖ: „Два дні кохання", „Так кінчиться кохання" (з Паулею Веселі).
МУЗА: „Копальський мотиль".
ПАЛЯС: „Професор Вовчур".
ПАКС: „Кар'єра" з Мартою Еґерт, „Безсонні" з Пітом і Патахоном.
РАЙ: „Кохаємо між Рапланцами" і делятка.
РІЯЛЬТО: „Шулерів роман" із Сашею Гітрі.
РОКСІ: „Переможний бій".
СВІТ: „Бездна гроші", „Метс Шевалієр-Ілес".
СТИЛЕВЕ: „Я помилився" і ревія.
ТОН: „Повість Тарзана", „Чоловік, що жив двічі".
УТІХА „Йонцара" і ревія.
ХИМЕРА: „Пісеньки Її Величности" (Бенямино Джілі).

ФОТОПЛЯСТІКОН:
під заріб'ям:
„Світова війна 1914—1918".

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД":
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кель і Син)
„Рим, Тіволі, Капрі".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 1. жовтня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Раншній деннки, 7.15 Концерт садової орх., 8.00 Авдиція для школі, 8.10 Книжковий тиждень, погідна вкл., 11.00 Для шкіл: Співаємо пісеньки, 11.25 Чайковський: Скрипковий концерт д-дур оп. 35, пл., 12.00 Полуднева авдиція, 13.00 Концерт балалайк, 14.55 Господарські та суспільні вістки, 15.10 Програма на завтра, 15.15 Театр Уяви для дітей: „Урожайна інфекція" на осн. Оск. Уайльда, 15.45 Господарські вістки, 16.00 Орх. концерт, 16.45 „Паганіні" фейлетон, 17.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.10 Й оперові музика, орх. концерт, 17.45 Спортові відгомони, 17.55 Гальо, спорті! 18.00 Трансм. з варш. місьн. салі: Тиждень промисловця будови воєнних шкіл, 18.45 У 75-ті роковини смерти Йос. Коженьовського, 19.00 Пісні у вик. А. Нітовської-Камінської з супр. форт., 19.20, 20.55 Актуальна гутірка, 19.30 Жіноч. Носковський: „Поворот" сюїта, пісні, музика, 20.00 Казка, з муз., Авдиція про Ад. Асника, 2.45 Вечірній деннки, 21.00 Гутірка зі слухачами, 21.10 Танкова музика у вик. орх., 21.50 Спортові вістки, 22.00 Година несподіванок, конкурсова вкл. П. Р., 23.00 Останні вістки, 23.05—23.55 Танкова музика з пл. (лише Варшава II.).

Неділя, 2. жовтня 1938.

7.15 Пісня, 7.20 Орхестра, 8.00 Раншній деннки, 8.15 Для села: Хл. Газетка, Огляд ринків рільних продуктів, Спів, Актуальна гутірка, 8.45 Ранок хлібороба: Поздоровлення, Пісня, Управа винограду та плід. овочів, Народній хор із Слобідки Джуринської, 9.15 Трансм. зі Заліщик: Вступний репортаж, богослуження, збір винограду, словно-муз. репортаж, 12.03 Симф. концерт у вик. орх., 13.00 Із твердині барських конфедератів, 13.10 Музика у вик. орх., тенор, форт., 14.40 Для молодших дітей: „Сплетня", 15.00 Словно-муз. авдиція: Подільська варта, хор із Слобідки Джуринської та Заліщик, 15.20 Золота Книга Громад, 16.35 Форт. твори, 17.00 Трансм. з конгресу дитини, 17.30 Промова мін. віроісповідань і освіти Свентославського до акад. молоді; у перерві коло год. 18.20 Хвилина бюра студій, 19.15 Літер. нарис про Г. Сенкевича, 19.30 Програма на завтра, 19.35 Прощання Заліщик, 19.40 Грамофонова платня, 19.45 День резервіста у Львові, 19.55 Спортові вістки, 20.00 „Дами та гусари" ком. опера Л. Камєнського на осн. Ол. Фредра, у І. перерві коло год. 21.10 Політ. огляд, Веч. деннки, у ІІ. перерві коло год. 22.45 Спорт. вістки, після опери коло год. 23.40 Останні вістки та комунікати (в чужих мовах), 23.50 Закінчення авдиції.

Понеділок, 3. жовтня 1938.

6.57 Раншня пісня, 7.00 Раншній деннки, 17.15 Музика з пл., 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Танк. музика з пл., 8.50 Раншні вістки, 11.00 Для шкіл: Словно-муз. авд., 11.20 Хори, орх., декламації, трансм. із всел. школи у Варшаві, 11.45 Музика з пл., 12.03 Полудн. авдиція, 13.00 Гутірки для купців та ремісників: Кожний з нас продає і кожний купує, Хто згідно зі законом є купцем а хто ремісником, 13.30 „Козюшко" муз. авд. для гімназій, 14.00 Концерт бандур, 14.45, 16.00 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Авд. для молоді: „Авниця на Зелених Горбах" на осн. повісти Монтгомері, 15.30 Музика у вик. танк. орх., рефрени, 16.15 Наукова хроніка: Біольогія, 16.30 Віольонч. речіталь, 17.10 Сучасна Литва, 17.25 Найгарніші а забуті пісні В. Желенського, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Львівські наукові варстати: Останні здобутки науки у боротьбі з пошестю, 18.20 Актуальність, 18.30 Розр. концерт у вик. орх., сопран, тенор, гармонійка, 19.00 Воєнська авдиція, 19.30 Продовження розр. концерту, 0.00 Авд. з нагоди 20-ліття володіння болгарського короля Бориса: Гимн, промова болг. посла у Варшаві Тропкова, Нар. болг. пісні, 20.40 Веч. деннки, 21.00 Концерт катедр. хору з участю Реслер-Стоковської, меццосопр., арфа, органи, 21.45 Поетичні новини, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Перші бурмістри Львова, 22.30 „Музика Офенбаха" муз. репортаж із пл., 22.55 Огляд преси, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення програми.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Субота, 1. жовтня 1938.

БЕРЛІН 14.15, 15.00, 18.00, 22.30, 23.00 Розр. музика, 19.00 Марші у вик. військ. орх., 20.10 Мадярські мельодії, БІЛГОРОД 20.00, 21.00 Веселий вечір, 22.50 Спів, БУДАПЕШТ 12.05, 21.45, 22.00 Орх. концерт, 17.30, 18.00 Джез, 19.00 Вокальний концерт, ВІДЕНЬ 10.30, 13.15 Розр. музика, 12.00 Концерт симф. орх., 15.30 Осінні пісні, 18.40, 19.00, Стирійська авд., 20.10 Стирійські та карпатські нар. мельодії, 20.30, 21.00 „Віденські оповідання" попурі, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.10, 21.00 „Дібарі" оп. Мілєкера, КОШИЦІ 7.35, 14.00, 18.05, 18.45 Вістки, 18.00 Спортові актуалії, 18.15 „Вокальний концерт, 18.25 „Гукуємо" відчит, МІЛЯНО 17.15 Форт., 19.30, 20.30 Розр. муз., 21.00, 22.00, 23.00 „Фаворита" оп. Доніцетті, ПРАГА 19.20 Концерт військ. орх., 20.15, 21.00 „При збірці хмелю" велика розр. програма, РАДІО ПАРІ 20.15 Пісні 20.30, 21.00 Театр Уяви, 21.10 Кабарет, 22.05 Концерт симф. музики, РИМ 17.15 Концерт форт. дуету, 19.30, 20.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Іволе Фоле" оп. Дельнері.

Неділя, 2. жовтня 1938.

БЕРЛІН 18.00 19.00 Розр. музика, БІЛГОРОД 18.50 19.00 Сольоспів, 20.00 21.00 Нар. музика, БУДАПЕШТ 15.45 Хор, 18.30 Циг. музика, 19.20 Форт., ВІДЕНЬ 9.30 Концерт солістів, 15.30 Форт. квартет Г-моль Моцарта, 18.50 19.00 Популярна музика, 22.30 Розр. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.10 Бетовенівський концерт, 22.30 Сонати д-дур, ф-моль і а-дур Скарлятія, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 18.00 Розр. концерт, 21.00 Розр. мельодії, 21.50 22.00 Симф. концерт, 22.45 Танк. музика, ПРАГА 10.00 Популярн. концерт, 15.20 15.50 18.10 Розр. і легка музика, 19.20 Патріотичні пісні, 20.15 21.00 Концерт фільг. орх., 22.35 Танк. музика, РАДІО ПАРІ 19.00 Легка музика, 20.00 Сценка, 20.30 Розр. програма, 21.15 Пісні, 21.30 22.00 23.00 Симф. концерт, РИМ 17.15 18.00 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Мадам сан Жен" оп. Джордана.

Понеділок, 3. жовтня 1938.

БЕРЛІН 4.15, 15.00 Розр. музика, 17.00 Пісні, 19.00 Концерт військ. орх., БІЛГОРОД 20.00, 21.000, 22.00 (після комунікату) Опера, БРЮСЕЛЯ ФР. 21.00 „Ль Ірато у ль Емпорте" ком.-опера Мегіля, БУДАПЕШТ 12.05 Концерт солістів, 13.30 Орх. концерт, 17.30, 18.00 Циг. музика, 18.45, 19.00 Солісти, 21.50, 22.00 Концерт оп. орх., ВІДЕНЬ 16.00, 17.10 Розр. концерт, 18.15 Варіяції ц-дур Бетовена, 20.10 Розр. муз., 20.45, 21.00 „Гарна пригода" муз. комедія Кеєвета, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.20 „Россіні-Моцарт" концерт фільгармонії, 22.30 Соната на віол. та форт. Де Феша, КОШИЦІ 18.00 Гутірка, Російські пісні, Комунікати, ЛЯЙПЦІҐ 21.00 Концерт римської камер. орх., МІЛЯНО 17.15 Танкова музика, 0.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 Комедія, опісля танк. музика, ПРАГА 15.15 Болгарські пісні, 18.20 Легка муз., 20.00, 21.00 „Катя Кабанова" оп. Яначека, РАДІО ПАРІ 19.00 Сонати на віол. і форт., 21.15, 22.00, 23.00, 24.00 Опера, РИМ 17.15 Форт., 20.30, 21.00 Розр. музика, 22.00 Серапка.

Радіокутик.

ЗМІНА НАЗВИ КИЇВСЬКОЇ РАДІОВИСИЛЬНІ.

Радіостація у Києві, яка досі називалася „Стація Косіор" дістала з ГПУ спеціяльного контролера. Виявилося, що персонал радіостації був не досить „благонадійний". Дотеперішнього комісаря радіостації „зліквідовано" разом з підвладними йому співробітниками, а назву стації переіменовано на „Р. В. 87".

СПІКЕР, ЯКИЙ ЗНАЄ 290 МОВ.

В Штутгарті в радіостації працює феноменальний мовознавець Г. Шульц. Його батько знав 12 мов, а вуйко 20. Г. Шульц знає 290 мов. Італійську мову почав він учитися маючи 9 літ. В 10-му р. вчив вже французьку та англійську мову. Маючи 15 літ студіював вже мови групами по 10 або 15 нараз. На його думку найтрудніше опанувати різні індійські діялекти. Також дуже трудно вивчити мови ескімоську, угорську та баскійську.

НОВИЙ ТИП МІКРОФОНІВ ДЛЯ ЛЕТУНСТВА.

У Вашингтоні зареєстровано новий винахід, завдяки якому летун є завжди у постійному контакті зі землею або іншим літаком, без ніяких додаткових чинностей. Винахід невідомого прізвища називає цей винахід „промовистим намистом". Це дійсно намисто, яке пільот прилягає до шиї пільота, а мікрофон до горла і голосових струн, переносить їх хвилювання за посередництвом висильника на ультра-коротких хвилях до всіх приймачів до землі або у повітрі. Пільот мусить тільки спокійно говорити, а голос його чути зовсім виразно.

БІРЖА.

Львів, 30. вересня 1938.

ГРОШІ

Купно-продажа: Бельги бельг. 92.92—89.55. Доляри америк. 5.32 10—5.30 5. Доляри канад. 5.28 90—5.29 10. Фльорени гол. 292.24—288.70. Франки фр. 13.4—13.75. Франки шв. 121.70—120.90. Фунти анг. 27.5—25.05. Гульдени данц. 10.25—99.75. Корони чеськ. Корони дун. 112.55—11 .43 Корони норв. 129.33—12 .5 Корони шв. 130.45—129.25 Ліри італ. 19.0—18.40. Марки фінськ. 11.09—10.80 Марки нім. срібні 720—72.00. Тель Авів 24.90—24.70

Папери.

3 пів проц. внут. 67.00 63.50. 3 ін. 1 ем. 81.00 серія 91.60 2 ем. 82.10 серія 92.—, 5. конвер. 67.50, 4 прем. дол. 11 в 4 консолід. 63.50—61.0

Акції.

Банк Польський 122.50 Цукор 2. 35 Вугіль 12.50—31.25, Ліпони 3 —81.50 Островець 63.25. Стараховичі 42.00.

Тенденція сильніша

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, дня 30. вересня 1938.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2.73 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2.59 зол.
молоко 1 л. 14—15 гр.
1 кг. яєць 1.30—1.75 зол.

Тенденція на масло та яйця сильна, на молоко вдержана.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.